

M. ŞEHMUS GÜZEL

KİTAP SEVGİSİ 1

YAZAR(IM)IN "MUTFAĞI"

ekitap.ayorum.com

M. ŞEHMUS GÜZEL
KİTAP SEVGİSİ BİR:
YAZAR(IM)IN “MUTFAĞI”

İlk sunumu: Şubat 2020

Yapıt: M. Şehmus GÜZEL

Teknik yönetmen ve kapak: Ferruh DİNÇKAL

Dizgi : MŞG

Sayfa düzeni : MŞG

İSBN : Belki gelecek. Belki gelmeyecek. Zamana, duruma, gelişmelere bağlı.

Bu yapıtın yayın hakları yazarına aittir.

Kitaptan edinmek için iletişim : Gerekirse. Şimdilik ekitap.ayorum.com deyin, tıklayın, “indirin”, götürün. Hediyeimizdir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
YAŞAR KEMAL’LE PARİS’TE	8
TARİHİN DOĞDUĞU MEKAN : HİLAR	17
ERGANİ’YE GÜZELLEME	24
YAZAR(IM)IN “MUTFAĞI”	28
MUSTAFA B. YALÇINER’DEN “MOR SÜMBÜLLER”	44
NÂZİM ALPMAN BEYKOZ’U KONUŞTURUYOR VE DİNLİYOR	50
ÇİÇEĞİ BURNUNDA YAZARA TAVSİYELER	58
OKUMAK YA DA OKUMAMAK	62

GİRİŞ

İnanılır gibi değil. Bu kadar çok makale yazdığımın farkına varmamıştım daha önce. Çok yazdığımı, “çok ürettiğimi” söyleyenler oluyordu ama ben bunu bir tür iltifat gibi kabul ediyordum. Yok yahu gerçekmiş. Evet dünya kadar yazı kaleme almış, yayınlamışım. Ne demek oluyor bu? Tamam diyelim çok yazıyorum ama kitap tanıtımı ve kitap incelemesi konularında bu kadar şey ürettiğimin farkında değildim. Bilmiyordum. 2014’te bu makalelerimi derlemeye karar verdiğimde işin farkına vardım:

Kitap Sevgisi: Bir, Kitap Sevgisi: İki gibi basit başlıklarla makalelerimi yayın tarihlerine göre sıralayarak herbiri 150 ile 200 sayfa arasında iki kitap oluşturdum. Hatta o günlerde bir yayınevi birkaç kitabımla birlikte bu ikisini de yayınlayabileceği umudunu verdi. O iki derlemeyi o yayınevine aynen teslim ettim. Birer örnekleri de bende. Aradan zaman geçti. Köprülerin altından kayıklar, vapurlar, denizotobüsleri falan filan geçti, seçimler, referandumlar yapıldı, savaşlara yenileri eklendi, ölü ve yaralı sayısı arttı. Yeni kanunlar çıkarıldı, muhalif yayınevleri yayılım ateşine tutuldu ... Yayınevleri battı. Çıktı. Kitap yayınlamak, hele kitabı sevdirmeye yeminli kitap sunmak neredeyse tarihe karıştı. Bu arada kafalarımız da epey karıştı. Yazarlar birbirleriyle yarıştı. Kimi sınıfını geçti kimi çuvalladı... Yaşlandık.

Eylül 2019’dan itibaren ayorum ailesi Deniz Günal ve Ferruh Dinçkal öncülüğünde ekitap yayınlanmasına başlayınca yeni bir gençlik yeni bir dinamizm kazandık. Kazandım. İşte bunun üzerine bir köşede bekleyen, doğrusunu isterseniz tamamen unuttuğumu bile itiraf edebilirim, o iki kitabı, Aralık 2019’da, yeniden ele aldım. 2014’ten sonra aradan geçen beş veya altı yıl içinde yayınladığım kitab tanıtımına ilişkin yeni makalelerle karıştırdım, harmanladım.

Birbirine yakın, olanakların elverdiği ölçüde yinelemelerden arındırılmış, kitap ve ekitap sevgisini taşıyan, aşıl原因an makaleleri yeni bir yöntemle kümeleştirdim. E-kitap biçiminde yayınlanacaklarından biraz daha kısa boyutlu olmalarına önem verdim. Herbiri altmış, yetmiş, seksen sayfayı geçmemeli diyerek yeni bir döküm, yeni bir toplama, çıkarma yaptım. Çarpmadım. Çıkarmadım. Hepsini yeniden ve baştan sona (bu işin şakası yok çünkü) okudum, dizgi hatalarını bulunca, ne arıyorsun burada dedim ve gözünün yaşına bakmadan kenara çektim. Bekle göreceksin. Belki başka bir yazıda kullanırım. Bu vesileyle kadim dost, emekliliğin tadını okuyarak geçiren şanslı pederbey, ayorum sitesinin sıkı takipçisi Mustafa Yaşacan'ın kulaklarını çınlattım. Dizgi hatasına takar kafasını, başkasının kafasını firketeye takması gibi. Hakkıdır. Kitap Sevgisi dizisinin bu ilk kitabını Mustafa Yaşacan'a adamak arzum buradan kaynaklanıyor. Evet hakkıdır.

Aralık ayının son günlerini, ocak 2020'nin tamamını ve şubatın ilk on gününü bu işlere ayırdım. Olayları izlemeyi, olan-bitenleri incelemeyi, arada bir kuru fasulye pilav, kimi kez adana kebab, tas kebab, ekmek peynir yemeyi unutmadım. Ağzınıza layık. Sokağa çıkmayı unuttum. Eşim ikide bir “Bari biraz salon bisikleti yap” dedi. Pekiledim: Günde enaz on dakika, gazete okuyarak. Bugünlere geldik. Buna da şükür.

Bugün 10 Şubat 2020, şu an Kitap Sevgisi dizisinin ilk üçü yayına hazır. Onları bugün veya engeç yarın Ferruh Dinçkal'ın sağlam ve güvenilir ellerine teslim ediyorum/edeceğim. Diziden geriye üç belki dört adet kitap kalıyor, kısmen hazır bu çalışmalarını da önümüzdeki günlerde bitirip ileticeğim.

Bu çalışmaların yayınlanması, ayorum sitemizde ekitap biçiminde ücretsiz olarak sunulması işi artık Ferruh Dinçkal'ın takvimine, ajandasına, gündemine kalıyor. O uygun gördüğü zaman sunacak.

Ben elimde yayına/sunuma hazır olanları aktarmak arzusundayım. Hani ne olur ne olmaz zalim virüs belki Paris’e teğet geçer, belki kalır; bu işler belli olmaz. Ol nedenle tedbirimizi elden bırakmayalım diyorum.

Bugün Kitap Sevgisi dizisi kitaplarımdan sunuma/yayına hazır olanların dökümü aynen şöyledir ve bu ekitaplar pek yakında okunabileceklerdir.

KİTAP SEVGİSİ BİR: YAZAR(IM)IN “MUTFAĞI”

KİTAP SEVGİSİ İKİ: KİTAPLAR KİTABI

KİTAP SEVGİSİ ÜÇ: GÜZELLEME

Hepinize iyi ve neşeli okumalar.

YAŞAR KEMAL’LE PARİS’TE

Gaye Petek, babasının, annesinin ve kendisinin hayat hikayesini anlattığım Fahri Petek : Bir Hayat, Üç Can isimli kitabımın tanıtılması için Elele’de, 28 Kasım 2009 cumartesi öğleden sonra düzenlenen tanıtım ve sohbet toplantısını bizzat kendisinin yönetmesinin, hem hakemlik hem oyunculuk anlamına gelebileceğini düşündüğü için, maçın pardon sohbetin yönetimini Uğur Hüküm’den rica etti. RFİ’de (Radio France Internationale), çalıştığı diğer radyolarda ve yayın organlarında “aracılık”, “kolaylaştırıcılık” (bu lafa bayılıyorum), hadi uzatmayalım “köprü” ve “örücü” rolünü her zaman en zarif biçimde yerine getirmesiyle bilinen ve hepimizin iki gözümüzün akı gibi sevdiğimiz Uğur bu işi sevecenlikle üstlendi. Her şey saat 16.30’da başladı.

Uğur, kitabın kısa tanıtımını yaptı, yazarını ve kitabın “asıl kahramanını”, salonda hemen solumda oturan, Fahri Petek’i, Fahri Abi’yi, Fahri Baba’yı tanıttı. Sonra topu bana uzattı. Pasını aldım ve çalım üstüne çalım, çalım üstüne çalım kaleye doğru koşturmaya başladım.

Kitabı tanıtıcı konuşmamı yarım saatle sınırladım. Sonra soruları yanıtladım. Sonra kitapları imzaladım. Sonra sonra...

Ama bidakka bunları anlatmak yerine size misafirlerimi takdim etmeliyim : Sahneye giriş sırasına göre : Nor Radyosunun eşsiz güzellikte sunucusu ve her cuma akşamı Avrupa (Ah!rupa) saatiyle 22-24 arasında söyleşileriyle gecemizi aydınlatan değerli gazeteci Anjel Dikme. Diyarbakır’lıdır. Zakar’ın baba tarafından ve iki gözüm Keko Udi Yervant’ın da yakın akrabasıdır. Yanında Saime Hanım ve bir dostu daha...

“Masum erotizmin” ressamı Remzi Raşa ve eşi Viviane. Remzi : Hayat, Renk, Işık isimli kitabımda anlattığım ve henüz bitiremediğim bizim Remzi. Her zamanki gibi hem bizimle hem de sanki başka bir yerde. Bu yer mutlaka Kürt Dağı’dır. Hani yarısı burada yarısı orada kalan Kürt Dağı. Hatay’ı ve Halep’i bilen bunu da bilir...

Kendisini ve Tülay German’ı temsilen gelen ve bir Karadeniz havası gibi tiz ve tez, şirin ve hoş esip içimizi ve dışımızı ısıtan kadim dost, Paris’i Paris yapanlardan ve bize daha çok yaklaştıranlardan Faruk Tepe ... Aldığı kitapları imzalatır imzalatmaz koşarak gitti ve okumaya başladı... Serçelerin Özgür Paris Radyosu 22 haberlerine bakılırsa... Edith Piaf yaşasaydı Faruk’la çok iyi arkadaş olurdu diye düşünüyorum. Bilmem tanıyanlar ne der ? Siz ne dersiniz ? Ama söyleyin kardeşlerim Tülay German bizim Edith’imiz ve bizim Piaf’ımız değil midir ?

Enis Coşkun, sevimli eşi Andrée ve yakınları. Tiyatrodan çıkmış, bizim için Elele’ye geldiler. Onları görmekten çok mutlu oldum. Enis Coşkun “Yakında İstanbul’a dönmem lazım çünkü davam var” deyince yaşamı boyunca bir kuruş para almadan ve ayırım mayırım gözetmeden bütün devrimcilerin ve ilericilerin, demokratların ve laiklerin davalarına avukat olarak giren, savunan, sonuna kadar direnen, Barış Derneği kurucularından ve Barış sevdalısı Enis aniden aklıma düştü. 1960’lardan günümüze davasına inanan dostları görmek her zaman iyi geliyor : İman tazelemek için “ilaç” çünkü.

Paris’in en şirin esnaf ve emekçi lokantası, aşevi en harbisinden, en güzel ev yemeklerinin yapıldığı, seyredildiği ve mideye indirildiği, yanında yoğurdu “şirketten”, “çaylar da şirketten abiler” «Restaurant Gemlik” in yüzü hep gülen, herkesi, her müşterisini kırk yıllık dost gibi karşılamayı öteden beri içersemiş,

benimsemiş ve sıldaki garsonluk günlerinde “öğrencilere” zuladan nasıl ekmek verdiğini unutmamış, o nedenle herkese ama bilhassa evlerinde sıcak yemek yemediklerini sandıklarına bol kepçe Hüseyin Usta... İmza ve sohbet toplantılarımı kaçırmaz. Yılmaz Güney okur, Fahri Petek’e çalışır...

İşte Gökşin giriyor salona. Yanında eşi. Veya eşlerinden ikincisi mi demeli? Gökşin Sipahioğlu canım. İstanbul’un ilk basketbolcularından. Uzun saçları her zamanki gibi dalgalarda. Bu dalgalar arkadaşlarım İstanbul dalgaları değildir sadece, bu dalgalarda Atlantik Okyanusu ve Pasifik dalgaları da vardır. Ve kolay kolay durulmazlar. Gökşin her zamanki gibi gerçek bir İstanbul Efendisi. Bu bakımdan Abidin Dino’yu anımsatmıyor değil hani. Bu iki iyi insanın zamanında ne kadar yakın dost olmalarından da belli bu. Gökşin, Fahri Petek’in moralinin en bozuk olduğu zamanda, hadi 1965 yılı diyelim, yanı başında bitiveren insandır. Genç ve Petek’le o günlerde yaptığı söyleşiyi virgülüne dokunmadan ve dokundurtmadan yayınlatan cesur gazetecidir. Evet Gökşin de geldi, güzelce söyleştik ve sözleştik, güldük, ağlamadık...

Uğur Hüküm’den biraz önce söz etttim. Evet sohbet toplantısını en iyi biçimde yönetiyor. Eşi Defne Gürsoy da bizi can kulağıyla dinliyor. Hemen karşımızda zaten. Onu böylesine can kulağı, onu böylesine her zamanki gibi sevecen ve dost görmekten ne kadar mutlu olduğumu yazmakla ifade edemem doğrusunu isterseniz, ama yazmadan da olmaz. Defne’siz bir Paris kendi ruhundan bir şeyler yitirmiş bir Paris’tir. Kanımca.

Biraz önce kitaplarını imzalayan iki genç kadın yazar Kezban Yıldız ve Sema Kılıçkaya da bizimle kaldılar, sohbeti dinlediler. Daha önce ikisiyle de kitapları ve edebiyat dünyası üzerine söylemiş, ikisine de kısa makale ve metinlerini, şiirlerini ve denemelerini

internet sitelerinde paylaşımlarını önermiş bizzat yazılarımı yayınladığım kitap dostu iki sitenin adreslerini vermiştim. Umarım bunu yaparlar ve böylece bu iki genç yazarın yapıtlarını daha çok sayıda insan okumak ve tanımak olanağı bulur.

Anna Koçumiyan : Günün ve gecenin en önemli sürprizi. Bakın neden ? Elele'nin komşusu Maria Hanım, vitrindeki afişte Fahri Petek : Bir Hayat, Üç Can başlığını görünce, hemen Anna'ya telefon ediyor, “Yahu bu sizin sık sık söz ettiğiniz Petek olmasın ?” Evet ta kendisi. Gaye Petek'in çocukken trotinet merakı, ne merakı canım basbayağı aşkı ve bunun üzerine Republique Meydanı'nda kendisine Türkçe hitap eden şık kadını, sonra bu kadınla Les Lilas'da komşuluklarını anlattığım sayfalarda (s. 301-305) adı geçen sevimli insan Marie Koçumiyan, Anna'nın annesinden başkası değildir. Ve kitapta ismini andığım Anna da Petek ailesinin bütün üyeleriyle o zamanlar en sık ve en iyi ilişkiler örmüş kişidir. Aradan zaman geçince esneyen ve sonra yitirilen ilişkiler, işte şirin bir sürpriz sonucu, bu kitabın tanıtım toplantısı vesilesiyle yeniden tutuşturuldu. Bir kitap sadece böyle sevimli bir işe yarıyorsa görevini yerine getirmiştir diyorum. Bize, yayınevine, editörüne yani TÜSTAV “Sarı Defter” dizisini yöneten Ersin Tosun'a, Erden Akbulut'a ve diğer arkadaşlara örneğin Aziz Çelik'e ve elbette yazarına artık sevinmek kalır. Anna Koçumiyan işte hemen karşımızda oturuyor, Neriman Petek'in solunda. Anna Hanım ne Türkçesini unutmuş, ne Ermenicesini. Fransızcaya gelince o zaten çantada keklik. Şık ve şirin bir Macarla evlenince de Buda senin Peşte benim derken “Kössönem”li filan bir Macarcayı da hatmetmiş. Annesinden miras iyi yemek yapma ustalığı da sürüyor. Ağzınıza afiyet annesinin en ünlü yemeği su böreği için sözleştik. Şimdi Anna Hanım'ın Petek'leri ve bizi davet edeceği su böreği günümüzü bekliyoruz. Sizi de bekleriz. Ama söylemeden

geçmeyeyim Antalya’nın, Diyarbakır’ın, Adapazarı’nın ve İstanbul’un böreklerinin tadı da damağımda...

Aaaa tam o anda Abidinik bir müzik eşliğinde Güzin Dino çıkageldi. Hopp çekilin azbuçuk şööleee abiler, chaud devant sesleri arasında ona bir yol açıldı ve Güzin geldi geldi geldi yanımda hemen boşaltılan koltuğa oturdu. Uğur Hüküm saygıda asla kusur etmez, yerini Güzin’e bırakıverdi. Güzin oturdu ve derin bir nefes aldı. Tamam kadim dostu Fanchette Vafiadis ile gelmiş ve dostların sofrasındaki yerini almıştı. O memnun, dostları mutlu, Fahri ve Neriman Petek güller ve tebessümler içinde.

Yirmi veya yirmibeş yıl nedir bir insan hayatında ? Çeyrek yüzyıldır. Balık arası çeyrek ekmektir. Madem öyle al sana pat diye Galata. Çat diye Eminönü balıkçıları akın ederler Paris’e. Balık Pazarı eski Balık Pazarı, Pera eski Pera, Beyoğlu eski Beyoğlu olmayabilir ama Ayşegül Yaraman, bu sakin ve sevimli ve kendine güven dolu bilim kadını, 1980’lerin sonunda bıraktığım Ayşegül. Üniversitede doktora öğrencilerim arasında kendisini, eşi Cüneyt Başbuğu ve kızları bir içim Su’yu çok sevdiğim üç insandan biri. Evet kızlarının ismidir Su. Su şimdi artık bir genç kadın. Bir hanımefendi. Annesi anlattı. Fotoğraf sanatının inceliklerini öğreniyor bugünlerde. Bilgi Üniversitesi’nin insansal envanterini çıkardıktan (bu sözcüğün bütün anlamlarıyla), öğretim üyelerinin boyunun ölçüsünü aldıktan ve gereken dersleri hocalarına verdikten sonra şimdi yeni bir yolda. Ayşegül Paris’te Didier’siz olamaz. Çok sıkı ve hakiki arkadaşlırlar. Bu ikisine Kenan Öztürk’ü da katmak isterim. Fidele Castro kadar vefalı olmaları açısından. Dostlarına ve ilkelerine. Ayşegül ve Didier, bu iki eski ama asla eskimemiş öğrencimin ve iyi iki dostumun birlikte Paris’te, Pazar günleri (trafik çünkü daha sakindir ve cumartesi sarhoşları henüz uyanmamış, yollara düşmemiştir) yaptıkları motorsiklet turu artık bir “classico” boyutunu kazanmıştır. Didier yani Didier Billion işi artık azıtmıştır

ve Kazakistan’da bile yaprak kıpırdayınca her türlü radyo, gazete, dergi, televizyon hattından düşüncesi sorulan ve ücretsiz alınarak paralı okutulan bilim adamıdır. Türkçe konuşamıyor olması bir engel değildir. Hatta kimi açılardan bu bir avantaj bile olabilir... Acaba ?

Sonra sahnemizde sinema delisi, İstanbul’daki ilk Sinematek kurucularından günümüzün öğretim üyesi ve en iyisinden bir Türkçe-Fransızca sözlüğü bir süre önce yayınlayan ve bu vesileyle epey rahatlayan Jak Şalom, ve ailesi...

Heykeltraş Handan Börüteçene (sarmalarını, 1980’lerin başında evinde yaptığı ve cömert davetlerinde karnımızı doyurduğu yaprak sarmalarını unutmam mümkün değil), Catherine Godon, Elele’nin “president”ı (“başkanı) Claude, eşi ve eşinin kızı Vanina...

Petek’lerin kadim dostu Janine Doly... Fahri Petek’ten başka kimseyi görmez o güzelim gözleriyle. Ne şans ama ! Janine ve Yılmaz Güney’in Umut’u... Anlatmalı.

Türkiye Cumhuriyeti UNESCO daimi temsilcisi, SBF mezunu, kız kardeşim Serap’ın sınıf arkadaşı Gürcan Türkoğlu : Biraz daha bekleseydi SBF’de öğrencim olacaktı. İlk kez bu vesileyle gördüm ve tanıştım. Abidin meraklısı sanat sever genç diplomatın geleceği parlak olmaya aday.

Adem, Mustafa, Zafer, Erdal ve yoldaşları, Horen, Sarkis, Cumali, Hasan ve Hüseyin, Ali ve “Sarı” Mustafa, Safiye ve Suna, Feride ve Ayfer, Elele’nin ortadirekleri Zeynep, Serap, Nejat, Murat, Pınar, yeni ve genç çalışanları, Helene ile İrfan derken alkışlar koptu aniden...

O ana dek tıklım tıklım dolu, saat 19 olmalı, salonun önünde alkışlar sürüyor. Bu gelen Yaşar Kemal halayıdır. Belli oldu. En başta kasketiyle herkesten yirmi santim kadar farkla başı ve yüzü

görülen ve sanki küçük insan denizinde anlı şanlı bir Kağıthane kayığı gibi asil ve sevimli, halktan, bizden, dünyadan Yaşar Kemal Usta. Yanında eşi, hepimizin sevgilisi Ayşe Baban. İkisi de haşmetli.

Yaşar Abi'nin sesiyle salonda bir Toros rüzgarı esti ki sormayın kardeşlerim : Mis gibi kekik kokusu. Yoğurt buz. Yılanların her biri bir köşeye kaçtı. Alt kata inmeleri mümkün değil. Alt kat kitaplar ve kitapseverler tarafından doldurulmuş. Ragıp Duran ve Altan Gökalp, Yaşar Kemal ve Ayşe Baban'ın arkasında ve her yönden, ama bilhassa soldan gelen dalgalarla baş etmeye çalışıyorlar.

Bu halay kardeşlerim salonun ana kapısından girdi...

Güneş Karabuda da orada ve “Elli Yıldan Bugüne Portreleriyle Yaşar Kemal” sergisinin açılışını böylece Yaşar Abi'yle birlikte yapıyor. Bu son derece başarılı, kimi ortak hafızamıza mal olmuş fotoğraflara baka baka bir tur attı Yaşar Kemal. Turun hemen ilk yarısında önce Gaye Petek, Elele adına, bir nutuk patlattı. Sonra Yaşar Kemal, hayranı olduğumuz davudi sesiyle duvarları aldı şöyle bir silkeledi ve titretti.

Eyfel Kulesi selama durdu. Kalk lannnn Champs-Élysées kalk !!

Seine Nehri kulak kesildi. Akıntı durdu. Bateau Mouche'larda o saatte akşam yemeğine hazırlanan ve ilk “kir”lerini atmakta olan tekçiler ve “çiftçi”ler “aman ne güzel sessizlik ayol”lara yattı...

İnce Memed atının sırtında ve çakar almazı omuzunda, tırıslarda, Sorbonne taraflarından indi Adalet Sarayı'na doğru. Nöbetteki polisler trafiği durdurdular, İnce Memed bu abiler, burada onu herkes tanır... Paris havasında yıldırımlar şakırdadı... Elele'ye yetişmesi lazım... Gelen İnce Memed'tir kardeşlerim açılınnnnn

Elele duvarlarında asılı bir fotoğraftaki Adana Taş Köprü, uzandı, evladını, İnce Memed'i ve Yaşar Kemal'i, yoksa ikisi aynı kahraman

mıdır, abiler ablalar ne olur söyleyin, aynı ve tek adamı, aldı ve bağına bastı hemen: “Gel Yaşar’ım gel Memed’im” dedi. Yaşar Abi atladı İnce Memed’in kısırağına ve birlikte geçtiler köprüyü. Bize doğru yöneldiler.

Herkes ayakta. Kamera ve fotoğraf sanatçıları topluluğu akıntıyla birlikte sürükleniyorlar, onlar da kitleyi, birleşmiş ve yapışmış bu can ve insan kitlesini sürüklüyorlar. Önümüzdeki alçak masanın üstüne çıkan bir fotoğraf sanatçısı delikanlı (AA’nın acar fotoğrafçısı olmasın ?) fena halde kaptırmış, omuzundan sarkan ikinci fotoğraf makinesiyle az daha Güzin’in kaşını yaracak... Sağ elimle tutuyorum, Güzin’i yaranılmaktan kurtarıyorum, Güzin patlıyor “Ayol delimi ne !”.

Yaşar Kemal herkesin elini sıkıyor. Tanıdık, eş, dost, arkadaş ve yoldaşlarıyla sarılıyor, yanaklarından öpüyor. Türklerle Türkçe, Kürtlerle Kürtçe konuşuyor, iki-üç laf ediyor. Ermeni arkadaşlarının boynuna sarılıyor. O anda Hrant hepimizin aklından geçiyor. Hrant’ın o güzelim masum yüzü duvarlara yansıyor. Hrant’ın gülüşünde bütünleşiyoruz. Sevimli bir akşam yıldızı gibi Hrant kardaşım.

Yaşar Kemal Fransızlara “Arif olan anlar” gibi bakıyor. Ragıp ve Altan bu bakışı mümkün merteye Fransızca telafuz ediyorlar. Çeviri mükemmel. Yaşar Abi Remzi’ye takılıyor ve “Kürtçen gevşek” diyor. Remzi “Yaşar acaba beni kardeşim Uğur’la mı karıştırdı” diye düşünüyor ...

Fahri Petek’le birlikte durduğumuz köşeye yanaşılıyor Yaşar Abi, “Şehmus !” diyor ve bana bir “Çavani kurban ? Başe ?” savurdu, ayaklarım yerden kesildi, “Başe Babo” dedim ve sarıldık. İbrahim Öğretmen, Gökşin’in öğrencisi, kaçırır mı ? Bastı deklanşöre, Tansu Sarıtaılı “Şehmus ille Yaşar Kemal’i bana doğru baktır” dedi, Paris’in en kıdemli gazetecisi ve fotoğrafçısını ve kadim

dostumuzu kıracak halimiz yok ya, Yaşar Abi’ye “Abi bak, dedim, bu Tansu’dur, Paris’in en ünlü gazetecisidir ve basın onur kartını hakkıyla taşır cebinde”. Tansu birbiri peşi sıra çekiyor fotoğraflarını...

Fahri Petek ve Yaşar Kemal, Abidin’li Paris günlerini ayak üstü konuştular. Sonra akşam yemeği yenilen “Derya” da konu derinleştirildi. Altan’ın kaç şişe rakıyı tek başına ve hangi koşullarda “sorguladığı” ise polis raporlarına ulaşamadığı için henüz bilinmiyor ama bu asla bilinemeyecek anlamına da gelmez ...

Giderayak Yaşar Kemal’in lokanta emekçileriyle toplu fotoğrafları ve buna dayanamayarak bu topluluğa katılan ve fotoğraflarda birer anı olarak yer alan genç davetlilerden Feride, Ayfer, Hasan ve Hüseyin’in fotoğrafları ise tarihe kaldı. Arka planda kırsağını şaha kaldırmış İnce Memed ise ortak hafızamıza bir kez daha yazıldı...

Yaşar Kemal bizlerden ayrılırken güleç, şen ve gençti. Sarıldık. O gitti, biz kaldık. Artık hiç yalnız olmadığımızı ve yalnız kalmayacağımızı da böylece anladık.

TARİHİN DOĞDUĞU MEKAN : HİLAR

1965 yaz dinlencesindeyiz. Ergani’de. Bir yıl öncesinde İstanbul ve Ankara’daki değişik fakültelerin giriş sınavını kazanmış ve ilk ders yılını idrak etmiş “Ergani’nin medar-iftiharı” biz gençler, Şeref Yıldız, Zeki Sezer, Zülküf Güneli ve bendeniz, dinlence vesilesiyle biraraya gelmenin tadını çıkarmak için Hilar Çayı tarafına gidiyoruz. Ergani’nin hemen yanı başında. Bizden birkaç yaş büyük ama gönlü hep bizimle olan amcamoğlu Ali Güzel ağabeyimiz de bizimle. Hilar’a gidenin içli köftesi ve/veya çiğ köftesi eksik olmamalı. (Çiğ köfte konusunun diplomasız uzmanı Zeki’dir. Hilafsız.) Peyniri, isotu, domatesi, fetir ekmeği, yoğurdu, şusu busu da.

Ve bilhassa “kırmızısı” da. Eh o günlerde devlet fabrikalarında üretilen iyi şaraplar bize gelene kadar bittiği ve hep avucumuzu yaladığımız için, Doşo Hanifi’nin gözünü sevdiğim tahta fıçılardaki kaçak şarabının kapısını çalmaktan başka çaremiz de kalmıyordu. Ergani’de kaçak şarap üreten ve ürettiği şarabı müşterisinin isteğine göre yarım veya tam rakı şişelerine doldurup 50 kuruşa veya 1 liraya satan (Evet evet o zamanlar bu olasıydı kardeşlerim) hemşerimiz Doşo Hanifi deyip de geçemeyiz öyle : O Ergani’nin binlerce yıllık sevimli insanları Ermenilerden sonra kasabamızda en iyi şarap yapanlardandı(r). Şarabını da öyle her gelene satmaz(dı). Bilmek, tanımak lazım. Neme lazım dememek gerek. Doşo Hanifi ustaydı bu işlerde. Adamını gözünden, yok olmadı bu, kokusundan tanırdı. Artık ne kokusu diye sormayın lütfen.

Doşo namlıydı. Onun tahta fıçılarda yaptığı şarapların namı ve hele kokusu ve rengi vakt-i zamanında Diyarbakır’da askeri ve sivil hava alanını yapmakta olan Fransızları bile mest etmişmiş. Vay anasını

! (Burada “Vişşş anaaa !” deyip değerli hemşerimiz Udi Yervant’ı anmak ta mümkün.) Anlatanın yalancısıyım.

Bizim içtiğimiz pardon ne içmesi kardeşlerim içmek için satın aldığımız Doşo Hanifi marka şarabı ağzımıza götürebilmek için onu Hilar’da önce gözeden akan buz gibi suyla karıştırmamız mecburiydi. Yoksa içmek nâ-mümkündü. Hemen söylemeliyim, aramızda öyle işi abartan, çok içen ve hele hele serhoş (sarhoş değil serhoş) hiç olmazdı. Erganiliye yakışır mı? Yakışmaz. He lo doğru söylisen.

Evet Hilar sefamız böyle güneşli ve neşeli öğleden sonralarımızın bir parçasıydı o günlerimizde. Yaz sıcağında güneş tepemize binerdi ve biz de onu tepemizden indirebilmek umuduyla kendimizi su kenarına ve ağaçların daldasına atardık : Can havliyle. Mümkünü yok. Hilar’a gitmek fikrinin büyük olasılıkla Hilar doğumlu olan ama bütün çocukluğunu ve ilk gençliğini Ergani’de bizlerle, mahallede ve okulda geçiren, ama asla futbol sahasına gelmeyen (iki gözüm, canım ciğerim bir şut ta sen at deriz asla yanaşmaz, Ali Abe de öyleydi, hiç şut atmaz, hiç top oynamazdı), oysa evleri sahaya hakim tepede acaip çalımla kurum kurum kuruluyordu, kadim dost Zülo nam-ı diğer Zülküf Güneli’den çıktığından eminim. Hilar’ı H’sinden R’sine veya isterseniz a’dan z’ye bilen Zülküf, oldum olası yerinde duramayan en büyük gezginimizdir öteden beri.

İşte tam da bu bağlamda, değerli hemşerimiz Müslüm Üzülmez’in yeni yayınlanan On Bin Yıllık Tarihin Tanığı: Hilar isimli yapıtının (Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2009) “Sunu”sunu Zülküf’ün yazması hem çok iyi fikir, hem de geçmişin bize göz kırpmasıdır. Hilar’lı olana da bu yakışır zaten.

Hemen söylemeliyim : Kitabın kapağını çok beğendim. Sizlerin beğeneceğinizden de eminim. Fotoğraf mükemmel. Çünkü bir

karede bütün Hilar köyünü, evlerini, şusunu busunu, çevresini, insanıyla, dağıyla, taşıyla, toprağıyla verebilmiş. Harika. Hilar'ın o beyaz taşları hemen belli oluyor. Renkler yerli yerinde. Biraz zorlasanız Fırat Nehri “Ben de işte tam şuradan çıkmak üzereyim” diyebilir. Ve çıkar ! Kapak fotoğrafı Arkeoloji ve Sanat Yayınlarının sahibi Nezih Başgelen'in eseri. Üzülmez'in bana aktardığı bilgiye göre, “1970'li yıllarda kendisi çekmiş.” Kitabın içinde bir-iki fotoğrafı daha seyredilebilir.

Arkeoloji ve Sanat Yayınları genel olarak araştırma ve kazı yapmış ünlü akedemisyenlerin ve iyi tarihçilerin yapıtlarını yayınlamasıyla tanınıyor. Bu kez bu kural bir parça bozulmuş. İyi de olmuş : Ve ilk defa arkeolog veya tarihçi olmayan birinin çalışması okuyuculara sunuluyor. İyi eser yerini böylece buluyor. İyi eser çünkü yerel tarih alanındaki en iyilerden biri. Mutlaka örnek alınacak, örnek verilecek bir yapıt.

Tarih yazmak, tarih yazmak için kaynak bulmak ve benzeri kimi zorluklar göz önüne alınırsa ve hele bu işin kimi durumlarda yoktan var etmek gibi bir gayret gerektirdiği de bilinirse Müslüm Üzülmez'in çabası ancak anlaşılabilir. Hilar üzerine bir kitap hazırlamak, yazmak ve yayınlamak öyle kolay iş değil çünkü. Kaynakları bulmak, onları taramak, sıkı bir elekte elemek, yeni kaynaklar yaratmak, evet evet yeni kaynaklar yaratmak, Hilar'ı bilen ve orada yaşayan insanlarla söyleşiler yapıp bunu eserine fetir ekmeğe peynir gibi katık yaparcasına katmak, hüner ister.

Müslüm Üzülmez bu konuda usta olduğunu, akıl almaz ve doğrusunu isterseniz öyle her babayiğidin yapamayacağı bir işi gerçekleştirerek daha önce gösterdi : Çayönü'nden Ergani'ye Uzun Bir Yürüyüş isimli dev eserini kendi olanaklarıyla yayınlayıp sunarak. Emin olun bu öylesine yapılmış kolay övgü değil, bilenler biliyor, bilmeyenler ise adını andığım kitabı ellerine alıp şöyle bir

“tartmalı”, sonra içine bir göz atmalı. Ergani’ye ve hemşerilerine Müslüm Üzülmez kadar katkı sunan insan da az bulunur. Her kentin, her kasabanın her köyün mutlaka bir Müslüm Üzülmez’e ihtiyacı vardır diyorum. Yerel tarihin yazımı, yerel ve bölgesel zenginliklerin tanıtımı için. Ancak o zaman yerelden evrensele doğru yol almak mümkün olabilir.

Yazar tarih yazmaktaki zorluklara bizzat değiniyor. Tarihin ne anlama geldiğine ve nasıl iyi bir tarih kitabı yazılacağına da. (s. 32 vd.) Buraya birkaç satırını aynen almak istiyorum :

“Bizler için üzücü ve acı olan, Hilar’ın yazının henüz bilinmediği dönemini, yazının kullanıldığı döneme oranla daha fazla bilmemizdir. Diğer bir önemli olay da, ancak yazılı kanıt varsa tarihten söz edilebileceği yanılgısı içerisinde olmamızdır. Collingwood’un dediği gibi, ‘Tarihçilerin kanıt olarak kullanabileceği her şey kanıttır.’ Mağaraların, kalelerin, surların, kitabelerin, kabartmaların, şecerelerin, tapu kayıtlarının, heykellerin de tarihin birer tanığı, daha doğrusu bunların tarihin kendisi olduğunu düşünmememizdir. ‘Tarihsel tanıkların çeşitliliği hemen hemen sonsuzdur. İnsanın söylediği veya yazdığı her şey, imal ettiklerinin tümü, elinin değdiği her şey onun hakkında bilgi verebilir ve vermelidir.’”

Tarih yazarı anıtları, tapınakları, mağaraları, kayaları, yani uzun sözü kısası taşı ve toprağı “konuşturmasını” bilmeli. Nitekim yazar Hilar’ın insanları yanında, mağaralarını, mahzenlerini ve kayalıklarını da “konuşturuyor” ...

Ve tarihin önemini şu satırlarla vurguluyor : “İnsanın ne yaptığı ve insanın ne olduğu tarihle öğrenilir. Sırlarını gizleyen Hilar’ın sırlarını gün yüzüne çıkarttığımızda tarihimiz biraz daha aydınlanacaktır.

Her halk ancak yalandan arındırılmış bir tarihle yol alır.”

Bu bakış açısından meseleyi değerlendirince bu konuda mutlaka birçok şey daha eklenebilir.

Yazarın konu olarak seçtiği Hilar ne anlama geliyor ? Tarihi önemi nedir ? Böyle bir çalışmaya konu olmasını haklı kılacak nedenler var mıydı ? İşte bir yazarı araştırmaya iten ilk sorular bunlar olabilir. Nitekim öyle de olmuş. Müslüm Üzülmez yapıtında “Hilar’ın Adının Kökeni ve Anlamı” başlıklı bölümde, baş vurduğu kaynaklarda bu meseleye ilişkin bilgileri ince eleyip sık dokuyarak ve titiz bir araştırma sonucunda elde ettiklerini okuyucuya aktararak bu konuyu aydınlatıyor. Kısa bir alıntıyla durumu dikkatinize, bu vesileyle yazarın metodunu da ilginize sunmak istiyorum :

“Tarihin şafağında Hilar vardır. (...) Hilar, hem kayalıkların, hem mağaraların, hem Çayönü’nü de içine alan bugünkü köyün ortak adıdır. Hilar’ın bir tepesi olan Çayönü, kazılarıyla dünya kültür tarihine adını yazdırmış, ama Hilar’ın kendisi, mağara ve kabartmaları, Çayönü’nün gölgesinde kalmıştır. Şimdi mağara, mahzen ve kabartmalarıyla tarihini olduğu kadar, adının aydınlatılmasını da beklemektedir.”

Bundan sonra yazar Hilar adının açıklanmasına başlıyor : Değişik kaynaklardakileri tek tek sıraladıktan sonra şunu yazıyor ve kanımca doğrusu da bu olmalı :

“Hil-ar, Hil-um'dan geliyor. Hil-um ise, tahıl tanesinin filiz verilen uç kısmı demek. HİL kökü -UM eki yerine -AR eki aldığıında HİL-AR olmakta.”

Böylece yazar şu sonuca ulaşıyor :

“Bu verilerden hareket edersek:

Buğday, ekme ve tarım Hilarlıların yaşamında çok önemli olduğundan; tahıl tanelerinin ucuna HİL-UM denilmesi ve sonradan -UM eki yerine -AR ekinin HİL’le birleştirilerek HİLAR'a dönüştürülmesinden daha doğal ne olabilir diye düşünebiliriz. Çayönü kazılarında biliyoruz: Buğdayın ilk ekildiği, ekmeğin fırında ilk pişirildiği yer Hilar’dır. Tarım bol olunca, altın taneli buğday başakları ışıltıyla salınınca, neslin devamı ve güçlü olmak için nur topu gibi bir erkek çocuk doğmuşsa şenlik düzenlenmez mi, insanlar neşeli olmaz mı?”

Yazar “Hillaria (Neşe)” sözcüğüne de atıfta bulunuyor ve “Hillaria (Neşe) adlı gün ise 1 Nisan’dır. Bugün ‘1 Nisan şakası’ olarak bildiğimiz günün kökeninde Hillaria vardır.” diyor.

Burada aklıma hemen Fransızcaya Latince “hilaris”den miras “hilare” (hilar olarak okunur) ve “hilarité” (Latince hilaritas’den. Hilarite biçiminde okunur) sözcükleri geliyor. Şenşakrak, çok neşeli olmak anlamlarında...

Müslüm Üzülmez bu konuda şu bilgileri de ekliyor :

“Edindiğim bilgilere göre, Hilar Ermenicede Khigar şeklinde yazılıyor ve Türkçe Hiğhar, Kürtçe Hixar okunuyor. Sözcük olarak akıllı, bilge anlamını taşıyor, ama bu akıllı olmada, bu bilgelikte biraz kurnazlık var.

Ermeni edebiyatının mizah ustası Hagop Baronyan, Hilar (Bilge) adlı gazetede de yazılar yazmıştır.”

Peki Hilar ismi bugün ne ifade ediyor ? Gelin eğlenceli bir alıntıyla bu işi bağlayalım :

“Hilar’ın yeni adı: Sesveren Pınar’dır.

Bu ad resmî evrakların dışında pek kullanılmaz; mülki idarenin haricinde kimsenin içine sinmemiştir. Hiçbir Hırlarlı ve Erganili, resmî olmayan bir yerde ‘Sesveren Pınar’ adını ağzına almaz!”

Evet bizde bu işler böyledir kardeşlerim : İdari veya tüzel bir düzenlemeyle on bin yıllık tarihi sil-mek arzusu önüne geçilemez bir arzudur “yukarılarda”. Ama yürümüyor işte !

Tamam da bunu herkes anlıyor mu ? Duyuyor mu ? Meçhul.

Ama Hırlar ve tarihi artık meçhul değil. Ve bu boşluğu doldurmak için göz nuru döken, alın terini akıtan, dirsek çürüten değerli Erganili Müslüm Üzülmez’e borcumuz biraz daha artmıştır. Herkese, en başta tarih, toplumsal tarih ve yerel tarih meraklılarına ve bilhassa öncelikle Hırlarlılara ve Erganililere duyurulur. Ses verin. Lütfen !

ERGANİ'YE GÜZELLEME

Makam Dağı, Ergani'nin hemen kuzeyindedir. Diyarbakır'ın bu şirin kasabası Makam'ın eteklerinden Hilar'a doğru yayılır : Dağ'dan ovaya. Dağ'dan nehire.

Makam Dağı kadim bir nöbetçi gibi gece gündüz bekler : Kasaba geçmişinden kopmasın dercesine.

Makam Dağı Erganililerin ortak paydasıdır. Ermeniler bilir. Kürtler bilir. Türkler de. Diğerleri de.

Yolunda, kıvrır kıvrır kıvranan taşlı topraklı yolunda, sağlı sollu ve kayalarında incir ağaçları, ceviz ağaçları, badem ağaçları, dut ağaçları ve aluclar sizi bekler. Bülbül, gül ve kınalı keklikler pek uzakta değil.

Herkes Makam'ı ziyarete gelir. Diyarbakır'dan gelenler olur. Çermik'ten. Çüngüş'ten. Piran'dan... Çünkü Makam'da herkesin “derdine çare” mekanlar bulunduğu rivayet edilir. Niyet ağacında ipince, upuzun ve rengarenk çaputlar uçuşur. Bu, hele uzaktan, epey görkemli bir manzara oluşturur.

Makam Dağı'nın “Göze”lerinde en serin sular içilir : Kanaaa kana.

Bütün bunlara bir de Makam Dağı çiçeğini, o bütün sırlarını kendi içinde ve renklerinde saklamasını bilen, asla konuşturulamayan, rüyalarımızın “rehberi” Makam Dağı çiçeğini eklediğimizde tablo tamamlanmış olur.

Erganililer hem bilir hem de yeterince tanımazlar Makam'ı. O hem yakınımızdadır, elini uzatsan dokunulacak kadar, hem de uzağımızdadır, erişilmesi olanaksız.

İşte öteden beri kasabasını ve kasabalılarını tanıtmayı bir tür sorumluluk gibi taşıyan ve bunu değişik yayınlarında en iyi biçimde yapan hemşerim Müslüm Üzülmez yeni yayınlanan Makam, Makam Çiçeği ve Bülbül isimli kitabında bildiklerimiz yanında bilmediklerimizi de beşibiryerde güzelliğiyle sunuyor. Ergani’ye, Erganililere ve Müslüm Üzülmez’e de bu yakışır. Hem kasabamızı bütün tarihi ve coğrafi bütünlüğüyle biraz daha iyi tanıyoruz, hem de kasabamızın uzak geçmişini, yakın geçmişini, siyaseti, toplumsal ve ekonomik yönleriyle biraz daha iyi öğreniyoruz.

Ergani şanslı kasabalarımızdan biri olmalı diye düşünmüyor da değilim. Biz de bu kasabada doğmuş olduğumuz için şanslı olmalıyız diyorum : Geçmiş ama o kadar da geçmiş olmayan yıllarda Fevzi Karadeniz’in değişik kitapları, örneğin Eski Zamanlar (Pencere Yayınları, İstanbul, 2001), Şeref Yıldız’ın bütün bir siyasi geçmişi derli toplu aktaran kaya gibi Fırtınada Yürüyüş (TÜSTAV Yayınları, İstanbul, 2008) isimli kitabı, 2010’da yayınlanan Ergani Yürüyor isimli kitabım (TÜSTAV Yayınları, İstanbul, 2010) belki bizim isimlerimizi taşıyorlar ama aslında bu kasabanın suyunun, havasının, rüzgarının ve sesinin eseridir.

Daha öncekileri saymıyorum ama bir Sezai Karakoç, bir Sezai Atılğan yani hepimizin “ustası” “Topal Sezo”, bir Enver Atılğan unutulmaması gereken isimlerimizdir. Herkesin ismini saymıyorum kimse kusura bakmasın ama listenin uzun olduğunu Müslüm Üzülmez’in yapıtını okuyunca göreceksiniz. Adil Abe’yi, soluksuz aralıksız çektiği fotoğraflarını ve sinemasını, Halkevi’nden sinemaya dönüştürülen bu kültür sarayını da anmadan geçmeyeyim.

Müslüm Üzülmez’in yeni kitabının “önsüzü”nün Şeref Yıldız tarafından kaleme alındığını, çocukluk arkadaşım ve Ergani Yürüyor’da yer verdiğim o günlerin fotoğraflarında ne kadar şık ve

yakışıklı olduğu aşık Şeref’in, yoldaşı için sadece sözcüklerini değil gönlünü de kağıda döktüğünü belirtmeliyim. İşte oradan aldığım birkaç satır :

“Bir taş koyana sonradan gelenin iki eklediği renkli, renkli olduğu kadar zengin bir tarih. Bugüne kadar farkında olmadan reddederek yasadığımız bu tarihin değeri bilinmedi. Yoketmek için kendimizi fazlasıyla yorduk. Sevindirici olan ona gücümüzün yetmemiş olmasıdır. Bundan sonra bu tarihin değerini bilmeliyiz. Umalım ki bu değer bilme sözde kalmamasın. Bu açıdan, bu yönde atılan büyük-küçük her adımın değeri tartışılmaz. (...) Kardeşim Müslüm Üzülmez’i bu alandaki çalışmalarından dolayı kutluyorum.”

Müslüm Üzülmez’i ben de kutlamak istiyorum. Hele bu kitabın yayını için canla başla yürüttüğü çabayı da bilince.

Burada bir kez daha kitaplarımızın en önce kasabamızın belediye ve benzeri kurumlarınca ve hemşerilerimizce sahiplenmesi gerektiği dileklerimi vurgulamak istiyorum. Bu kitap ve benzerleri önce Erganililer tarafından okunmalı. Hiçbirimizin “Lo biz bunları biliyik” demeye hakkı yok. İşte alın bakın, hem herşeyi bilmediğimiz ortaya çıkıyor, hem de bildiğimizi sandıklarımızın tam da öyle olmadığı anlaşılıyor. Kimi eksik veya harbiden yanlış görmek olanağı da buluyoruz. İşte bu kitap sayesinde.

Değişik yerlerde yayınlanan ve belli sayıda meraklının dikkatini çeken sıkı makalelerin derlemesi olan kitap bu kez kasabamıza ve kasabalılarımıza ne ararsanız veya ona yakın derecede her şeyi birarada sunuyor. Makalelerin derlenmesi son derece olumlu. Nitekim bizzat yazar aynen şunları belirtiyor :

“Yazıların gazete sayfaları arasında eskiyip sararmasına ya da internet ortamının sonsuzluğunda kaybolup gitmelerine gönlüm razı olmadı, bu seçkiyi oluşturdum.”

Kitap böylece bir anlamda ansiklopedik bir yapıt havasını alıyor : Tarih var. Eğitim ve kültür var. Ergani'nin çevre sorunları ve yerel yönetimlerin çevre meseleleri konusunda sorumluluğu için öneriler var. “Her telden yazılar” da.

Ergani'nin, ama bu arada Çermik ve Diyarbakır'ın da, kadın ve erkek şairlerini, yazarlarını, karikatürcülerini, sanatçıları ve önemli şahsiyetlerini, tarihi yüzlerini, yaptıklarını, faaliyetlerini, ürünlerini, yani en iyi tarafından her türlü zenginliklerini tanımak ve tanıtmak için mutlaka edinilmesi ve okunması gereken bir yapıt.

KÜNYE : MÜSLÜM ÜZÜLMEZ : Makam, Makam Çiçeği ve Bülbül, Titiz Yayınları, İstanbul, 2010.

YAZAR(IM)IN “MUTFAĞI”

Paris’te “Küçük Türkiye” ismini taktığımız “bizim mahallenin” tam ortayerinde Özgül Kitabevi. İşte adresi : 15, rue de L’Echiquier, 75.010, Paris. Kitabevi’nin yönetiminde 1982’den bu yana Paris’te Türkçe ve Türkiye üzerine kitap satmak işini inat mı inat yürüten iki kişi var : Françoise Rastoix ve Rüstem Gücüyener. İnadı soyismindan belli Rüstem’in.

23 Nisan 2010 cuma, burada son aylarda yayınlanan, Fahri Petek: Bir Hayat, Üç Can; Söyleşiler : Vir-Gül-Üne Dokunmadan; Ergani Yürüyor isimli kitaplarımın imza ve tanıtımı için saat 18’den itibaren bir kabul düzenledik.

Rüstem ve Françoise’la kitabevine çeki düzen verdikten sonra saat 17’den itibaren beklemeye başladık. Hem sohbet ediyoruz, hem o sırada gelip şu veya bu kitabı soranlarla dertleşiyoruz. Kimine kimi kitabı tavsiye ediyoruz. Günün son müşterileri de gittikten sonra kendi aramızda “İmza ve tanıtım toplantısına ilk kim gelecek” diye bir yarış düzenliyoruz. Tam biz bahis meselesinde tek tek öngörümüzü söyledikten sonra ilk davetlimiz geliyor : Bu Mustafa Sevgi’dir. Yıllarca SİPA’da Gökşin Sipahioğlu’nun en yakın çalışma arkadaşlarından biri olarak uzun süre görev yapan Mustafa yeniden SİPA’ya dönmüş ve yeniden fotoğraf çekmeye başlamış. Toplantı süresince en çok fotoğrafı o çekti nitekim. Mustafa’yla hal hatır sorarken ve o gün vefat ettiğini öğrendiğimiz Mogollar’ın “Dedesı” ve yaşıtıımız ve bir parça Parisli de sayılması gereken Engin Yörükoğlu’nu ve Mogollar’ın diğere müzisyenlerinden zamanında Sorbonne civarındaki cafelerde barmenlik yapanları ve hepsini andık. Umarım Bodrum’da, doğduğu ve yaşadığı diğere kentlerde de Engin Yörükoğlu ismi sokaklara, caddelere, meydanlara verilir artık.

Sohbetimiz derinleşmek üzereyken iki genç bayan kitabevine iki lale gibi giriverdi : “Merhaba, biz Plateforme dergisinden geliyoruz.” Paris’te yayın hayatına yeni giren Plateforme ilk sayıları ile son derece ilgi çeken epey kaliteli ve yararlı bir dergi. Hem haber ve söyleşilere yer veriyor, hem de kimi işletmenin reklamına. İlk sayısında Paris-Saint-Germain futbol takımında hücum oyuncusu Mevlüt Erdinç ile yapılan söyleşi son derece ilginç örneğin : Onun daha çocukken futbol yeteneklerinin keşfedilmesi ve sonrası, ailesinden ayrıldığı ilk günlerdeki yalnızlığı ve gelişmeler öğretici. İki genç bayan gazeteci kitaplarını imzalayacak olan yazarla yani bendenizle söyleşi yapmak istediklerini söylediler. Kabul ettim. Ayak üstü ve ayak üstünde kısa ama son derece şirin bir söyleşi yaptık. Birçok fotoğraf çektiler. Birkaç kitabı hediye etmemi istediler, olur dedim. Hediye ettiğim ve imzaladığım kitapları derginin bilmece yarışmasında kazanan okuyucularına armağan olarak vereceklerini söylediler. Plateforme dergisi okuyucularına bu kadar hizmet edebilirsem ne mutlu bana. Genç gazetecilerden Selma Kaya şiir yazmayı ve okumayı sevdiğini söyleyince İkinci Şiirler kitabımdan iki adeti hemen hediye ettim. Birini onun için imzaladım. Dergide bir şiir sayfası açmalarının yararlı olacağını söyledim. Çünkü gurbette neredeyse herkes şiir yazıyor, mesele artık onların yayınlanabilmesini sağlamak. Önce gazete ve dergilerde ve sonra mutlaka kitaplarda. Kitap daha kalıcı ne de olsa. Her şey kitapları sevdirmek için.

İki genç ve sevimli bayan gazeteci ile söyleşi yaparken gazeteci Saadet Oruç şipşirin kızı Evin ile geldi. Merhabalar gençlik. Hoşgeldin İlkbahar. Evin’in babası Tolga çok uzakta değil. Tolga’nın yanında bir “Antep Gülü” kadar güleç ve bilge, Paris’te “Şişko” Bekir olarak ünlü, lokantacıların en proleteri ve en cömerti, emekli

olduğundan beri “Rahat Dede” rollerinde son derece başarılı dostumuz da onun yanında.

Aynı anda Paris Kürt Enstitüsü’nun bilimsel işlerinden sorumlu İNALCO (Doğu Uygarlıkları ve Dilleri Ulusal Enstitüsü) Kürtçe Bölümü sorumlularından artık emekli ve o da rahat ama sürekli çalış(k)an Joyce Blau da davete katıldı. Joyce, Paris Kürt Enstitüsü’nde, Kardelen Yayınları’nca yeni yayınlanan ve Paris’e henüz ulaşamadığı için bugünkü imza gününde takdim edemediğim Devlet-Ulutan Federasyona başlıklı kitabımın tanıtım konferansı ve imzasını Enstitü’de 22 Mayıs 2010’da yapacağımı bildirdiği Vedat Akter’in kendisine yazdığı “Prof. Dr. M. Şehmus Güzel’in konferansına katılmak için Almanya’dan enaz onbeş kişiyle gelirim” cümlesinin bulunduğu iletinin fotokopisini gösteriyor ve bana veriyor... Vay be!

Başka gelenler oluyor... Kapımız bugün herkese açık. Herkesle tek tek sarılıp öpüşüyorum. Kimini epeydir görmemişim, kimiyle ise daha birkaç gün önce beraber olmuşum. İşte kitap sevgisi ve kitap aşkı bizi yeniden biraraya getirebiliyor. Bu tür toplantıların en önemli özelliği de zaten burada : Buluşmak, biraya gelmek, birkaç saati paylaşmak, birer veya ikişer veya daha fazla bardak şeyler içmek, şeyler atıştırmak ve anılarımız arasında gidip gelmek, gidip gelmek. Gidip. Gelmek. Gurbetten sılaya, sıldan gurbete. Ayaklarımız ve vücudumuz burada bu çok belli ama aklımız fikrimiz sılada. Bu her zaman çok belli olmasa bile, aynen böyle. Kesin.

Aaaaa yahu kapıdan giren Nedim değil mi ? Eeeeeeevet Nedim. Hani daha iki gün önce bir iletiple “Şehmus’cuğum kusura bakma davetine katılamayacağım çünkü İstanbul’da olacağım” diye yazan Nedim Gürsel. Oğlum sen İstanbul’da olmayacak mıydın ? Kemkümkemküm... Uçağı mı kalkmamış, gitmekten mi vazgeçmiş, pek anlaşılamadı, ama önemli değil, çünkü o an ve o kadar insan

içinde nedenini, niçinini, nasılını soracak, araştırarak, derinleştirecek ne zaman, ne niyet, ne de istek var. Nedim hemen kitaplara bakmaya başladı. Benimkilere değil. Raflarda olanlara. Nedenini birazdan anlayacağız. Söyleşiler : Vir-Gül-Üne Dokunmadan isimli kitabımda Nedim’le yaptığım söyleşi yer aldığı için onu davet etmem son derece doğal. Bu kitapta söyleşilerine yer verdiklerimden hayatta olanların tümünü davet ettim ve Paris’te olanlardan bir tek Nedim teşrif etti. Kadim dost ve sıkı şair Halil Uysal, bir iletiple Türkiye’de olduğunu bu yüzden gelemeyeceğini bildirdi ve başarılar diledi. Mazereti kabul edildi. Doğruydu da. Diğerlerinden ses çıkmadı. Can sağolsun. Ben görevimi yaptım...

Bidakka abiler yeni gelenler var :

İşte Leyla Güz, şirinlikleri içinde. İşte François Georgeon, Fransa’daki türkologlardan en sıkı, en vefalı dost, bir kadim dostum daha : Bir parça hüznü, çünkü birkaç günden beri hepimiz Altan Gökalp’in yasını taşıyoruz. Ama François hüznün ve üzüntünün daha fazlasını taşıyor. Çünkü Altan’ın en yakın dostlarından biriydi. François sanki ağabeyini yitirmiş gibi. Altan herkesin, hepimizin dostuydu ama François gibi has insanların daha çok dostuydu... François’nın anlattığı gibi, Altan, Fransa’da “türkoloji” dalında Bazin’ler, Roux’lar, Boratav’lar ve Hamilton’larla hemen onlardan sonra gelen kuşak arasındaki en iyi, en hoşgörülü, en eşitlikçi, kardeş köprüsünü ayrı gayri gütmeyen kuran insandı. Altan’ın editörlüğünü üstlendiği ve Maisonneuve Larose Yayınevi tarafından 1986’da yayınlanan La Turquie en Transition başlıklı kitaba katkısını sunanlar arasında François ve bendeniz de vardık ve bu vesileyle Altan’ı en bilge yönleriyle biraz daha yakından tanımak olanağı da bulmuştuk. Altan hoş adamdı. Abidin Dino’nun sanki kardeşi, Yaşar Kemal’in çok yakın arkadaşı ve çevirmeni. Zülfü Livaneli’nin iyi dostu. Altan

ve Yaşar Kemal’le bir Paris öğlen yemeğimizi belki başka bir vesileyle yazarım.

Derken Paris’teki gazeteciler arasında en kıdemlilerden, en acarlardan ve en hazırvenazırlardan, daha önce tanıttığım, Tansu Sarıtaş ile Anadou Kültür Merkezi Başkanı kardiolog doktor Demir F. Önger geldiler. Çok sevindim : Her ikisi de hem son derece efendi ve seçkin dostlardan oldukları için, hem de Tansu’nun ve Demir’in neredeyse hiçbir imza ve tanıtım toplantımı kaçırmamalarıyla gösterdikleri vefa, yakınlık ve ilgi nedeniyle. Dostluğun en iyi göstergelerinden biri de mutlaka vefadır diyorum kendi kendime. İkisi de Paris’teki “Türkiye Gezegeninin” en önemli temsilcilerindedir aynı zamanda. Evet saçlarımıza, sakalımıza ve hatta bıyığımıza (bunlar Demir ve benim için geçerli, Tansu son birkaç yıldır en iyisinden Yul Brynner’leri oynuyor Paris “sahnelerinde”) ak veya kır, kır veya ak, artık nasıl isterseniz öyle, düşmüş de olsa yılların dostluğunun ilk zamanlardaki canlılığıyla sürmesi çok hoş. Demir’le Melih Aşık’ı konuştuk. Çünkü bu iki kıymetli dost İstanbul’da Saint-Benoit Lisesi’nde birlikte dirsek çürüttüler. Melih’in Kasım 2004’teki son Paris seferinde ise hafızalarda kalan sıkı ve yakın çekim şarabı kuvvetli bir akşam yemeği ve sırasındaki dönüşümlü hatıratı yoğun fasıl var : O iki dost anlattı ben dinledim. Onlar anılarını davet ettiler, ben dinledim. Onlarla birlikte 1950’lerin sonundaki İstanbul’a geziler düzenledik : Seine Nehri kıyılarından. Boğaziçi duymuştur mutlaka bizi. Heyyyyy “allı morlu takalar” ! Bu akşamki sohbetimizde ise şöyle bir soru aklımıza takıldı : “Melih Aşık Cebeci Erkekler Hamamı’nı anlatabilir mi ?” Bunun altında herhangi bir çapanoğlu aramayın lütfen, son derece bilimsel bir çalışma için soruldu soru, yanıtını ise ancak Melih verebilir. Soruyu ona bizzat sormak görevini de Demir üstlendi... Bana kalırsa anlatabilir. (Parentez içinde yazıyorum, daha sonra Melih telefonda söyledi:

Melih ve yine sınıf arkadaşımız “Şöför” Yılmaz bir ara bir nedenle SBF Yurd’undan kısa bir süreyle çıkarılıyorlar. Cebeci’de SBF’nin yakınındaki ucuz otellerden birine yerleşiyorlar. Ama otelde ne duş ne banyo. O zaman işte “Cebeci Erkekler Hamamı”na yazılıyorlar. Hikaye bu. Bunu da en iyi Melih anlatabilirdi. Ama anlatamadı.)

Tansu Sarıtaşı aralıksız makinalı tüfek yok canım fotoğraf atışı yaptı. O kadar kısa sürede o kadar çok fotoğraf çekmek yetisi bir onda vardır bir de İbrahim Öğretmen’de. İbo bu gece mazetli olduğu için yerini yedek oyuncuların Mustafa Sevgi dolduruyor. Mustafa da iyi oynuyor, özellikle sol kanattan iyi akıyor. Bu ikisinin çektiği fotoğraflar mutlaka bana ulaşmalı ve sizlerle paylaşmalıyım. Tansu’nun hodrimeydan.net isimli sitesini mutlaka ziyaret etmelisiniz : Paris’teki “Türkiye Gezegeni” haberlerini yakından izlemek için ilaç.

Gazeteci görmek istiyorsan gazeteciden söz et : İşte tam bu sırada Sabetay Varol yanında sevgili eşi Marie-Christine ile, ve herbirinin elinde birer dondurma, giriverdiler kitabevine : Gel de şaşma : Tamam havalar biraz ısındı ama yaz da henüz gelmiş değil. Sefalar getirdiler. Sabetay Milliyet gazetesinin Paris muhabiridir son yıllarda. Daha öncesi de var. O da Paris’teki gazetecilerimiz arasında en kıdemlilerden biridir. Hiç belli olmaz bakarsınız şık elbisesinin şık çeketinin ceplerinden birinden pırıl bir fotoğraf makinası çıkarıverir ve basar tetiğe. Ya teslim olursunuz ya vurulursunuz. Elbisesine veya fotoğraf makinasına. Tevatürdür belki ama fotoğraf makinasını Mari-Christine’in hediye ettiği ve elbisesini ise “Küçük Türkiye”deki en iyi terzilerden birine diktirdiği... O kadar sordum adresini bir türlü vermek istemedi : “Yaaaa işte şurdaki terzi” ile yetindi. Sabetay’ın sohbeti çok iyidir. Hoş sohbetir tanımlamasına en iyi örnek odur kesinlikle. Bilhassa dostlar arasında ve dostlar sofrasında. Anlattıkları hep renklidir ve

panoramiktir. Neresinden bakarsanız bakın anlatılan sanki sadece size anlatılıyor sanırsınız. Bunda yönetmen hatası yoktur. Sabetay çünkü cümlelerini iyi kurar, virgülü, noktayı yerinde kullanır ve üç noktaların arasındaki mesafeyi çok iyi ayarlar. Kuyumcusudur sözcüklerinin, cümle ve cümleciklerinin... Anlatmakla bitmez.

Bir de Hüseyin Ustamız var : “Gemlik Restaurant”ın sahibi, aşçıbaşı, yöneticisi, güleryüzü. Özlediğimiz ev yemeklerinin Paris’teki tek ve şaşmaz adresi : Sarmalar, dolmalar, Dersim işi kaburga, haşlama, en iyisinden kuru fasulya, pırnç pilavı, bulgur pilavının hası, tas kebab, ızgara köfte, musakka, cumaları her türlüşünden balık, piyaz, kuzu pırzola, patates kızartma, arnavut ciğeri, kadayıf, baklava ve sütlaç. Ve daha pek çok yemek. Ve her yemeğe ilave olarak ev işi yoğurt. Ve kaçınılmaz olarak çayla noktalamalı yemeği. En gelenekselinden ve en iyisinden esnaf lokantası. Sadece öğlenleri açık. Esnaf ve proleteryanın ve emekçilerin ve emeklilerin buluştuğu yemekhane. Mahallenin gözü açık ve kulağı delik Fransızlarının ikinci adresi. Hüseyin Usta bu lokantayı, bu şirin ve “maile” aşevini yıllardır yönetiyor : Eşi ve yardımcısı ve Müslüm ile. Onsuz ne yapardık bilemiyorum : Herhalde şunu : İyi bir kuru fasulya pilav yemek özlemi bastırınca ilk uçağa atlayıp soluğu Kadıköy’de veya Cebeci’de ya da Ulus’ta alırdık. Sadece ben değil : Tansu, Sabetay, Tunç, Hayri, Sarkis, Selahaddin, Ali, Ramo, Hogir, Ahmet, Avignonlu Hasan Hüseyin, Lütfü ve daha pek çok arkadaş.

Hüseyin Usta iyi dost, imza ve tanıtım toplantılarımın hiç birini kaçırmıyor, kitap okumaya meraklı. Hüseyin için en önce ve en başta eşi ve çocuklarıyla ailesi var, lokantası var, bir de Beşiktaş var. Pazartesi öğlen yemeklerinde geçen zaman en iyisinden bir spor gazetesi olarak ta okunabilir icabında “Gemlik”te. Yapılan yorumları duysanız hayran olursunuz. Yurttaşlarımızın her biri iyi bir futbol uzmanı oldu zaman içinde ve zamanla top oynayarak.

İşte bu takımın en iyi oyuncularından Hüseyin Usta artık daha çok kitap okuyor. Bir, iki, üç, belki daha çok dünya var kitaplarda çünkü. Dört çocuk babasıdır bu genç yaşında ve çocuk yetiştirmenin nasıl önemli bir görev olduğunu da çok iyi bilir. Kitabımı dördüncü çocuğu Arda için imzalatması da boşuna değil. Arda belki bizden sonra en iyi futbol oynayacak pardon sayın seyirciler en iyi kitap yazacak çocuğumuz olacak...

Kalabalık arasında iki göz bir yüz dikkatimi çekiyor : Ayol bu Albert Bitran, başkası değil. Kalkıp boynuna sarılıyorum. Paris’te ve Avrup’da en çok tanınan ama ülkesinde henüz yeterince tanınmayan en iyi ressamlarımızdan Albert Bitran’dır bu, evet. Öyle kolay kolay çıkaramazsınız atölyesinden. Ne büyük dostluk taaaa oradan buraya kadar gelmesi ve merhaba demesi. Onu Kitabevi’nde benden başka tanıyan da yok. Yanıbaşımdeki herkesle tanıştıyorum. Demir F. Önger çok yakın ve dostca ilgi gösteriyor : Kimbilir belki Anadolu Kültür Merkezi’nde de bir sergi açar Albert. Tansu kaçırmıyor fırsatı ve basıyor deklanşöre. Çünkü Albert Bitran öyle sık sık piyasaya çıkan ve kendini gösteren bir sanatçı değil. Kendi köşesinde özenle, sıkı ve uzun boylu çalışan, üreten, yaratan usta ressamdır. Abidin Dino’nun kadim dostu. Birlikte Fransa’da ve dışında yaptıkları sergileri, gezileri Albert bana anlattı ben de Abidin Dino isimli üç ciltlik ömür törpüsü çalışmamda sizlere anlattım. Albert’in evliliğinde tanıdığı Abidin’dir. Fotoğrafiyla ispatlı. Albert bana dönüp ve “Seni anlatan kitapların ve şiirlerin hangileri ? Bana onlar lazım” deyiverince Ergani Yürüyor ve İkinci Şiirler isimli kitaplarımı takdim ettim. Hemen aldı. Geçen zamana nanik, Albert Bitran formda : “Daha bu sabah tenis oynadım yahu !” diyor ya. Allbert Bitran’ın birkaç sergisi bugünlerde aynı anda Paris’te değişik mekanlarda sürüyor. La Gazette de l’Hôtel Drouot gibi en önemli sanat dergilerinde epey uzunca söyleşileri yayınlandı son günlerde. Meraklılarına

duyurulur. Google Baba'nın kapısını lütfen tıklatın : Açıl susam açıl ! Açılsın Albert Bitran sayfaları. Tanınsın ülkesinde. Bu umut bizim...

Zaman geçiyor mu ? Geçti mi ? Saat kaç acaba ? Gençlik saati çalmış olmalı : İşte gençler geliyor : Françoise'in yeğenleri, genç öğrenciler... Onur geliyor. Sinan geliyor. Elisabeth geliyor. Stéphane geliyor. Françoise geliyor. Giselle geliyor...

Gökşin Sipahioğlu gelemiyor : Onun da mazereti var. Mazeretli listesi epey uzun. Birkaçının daha ismini saymalıyım :

Handan Börütecene, Ülkü Gündoğdu, Alper Yalman, Hüseyin Narlı, Cengiz Özkan, Didier Billion, Kenan Öztürk, Yurdağül Akçansoy, Melih Aşık, Uğur Hüküm, Anahid Şamıkyan, Anjel Dikme, Nesimi Yaman, Alev Ebüzziya-Siesbye, Jak Şalom, Remzi Raşa, Sarkis Çelik, Şeref Yıldız, Müslüm Üzülmez, Onay Akbaş, Hamit Bozarlan, Ody Saban, Raffi Hermonn, Murat Tellioglu, Habib Hamza Erdem, Kerem Önen, François Féret, Colette, Elisabeth Longuenesse, Şenol Yazıcı, Mersinli Mustafa Y. Yalçiner.

Herkesin mazereti farklı. Kimi Türkiye'de. Kimi Almanya'da. Kimi dinlencede. Kiminin ufak tefek sağlık sorunu var. Hepsi velilerinden birer tezkere gönderdiği için mazeretleri kabul edildi. Bir dahaki sefere onları da aramızda görmekten mutlu olacağımız kesin. Yazılıdır.

Gelemeyenleri düşünmeye zaman yok. Gelenlerle ilgelmeli. İşte Gülay Dincer. Tanışmamız lazım. Çünkü Mustafa Y. Yalçiner'den ve Aydıncık'tan selam getirmiş. Ortak dostlarımız da var : Biri yanımızda zaten : Bu Sezai Atıcı'dır. Sezai deyince hep Ramazan aklıma geliyor. Ramazan ayı değil. Ramazan isimli delikanlı. Hani o 1980'li yılların başındaki toplantılarda en sakin delikanlı var ya işte o. Sezai de onu çok iyi tanıyor. O Ramo olarak ortak hafızamızda

ve toplumsal tarihimizde yerini aldı. Bize anıları kaldı. Bu da yeter. İşte Sezai ve Gülay ile geçmişi ve Ramazan’ı konuşuyoruz. Gülüşerek, kimi zaman heyecanlanarak. Melankoli dalgaları mı bu dalgalar ? Güzel şeyler anlatılıyor yine de. Güzel ve kalıcı olan şeyler. Ah bir de o güzelim gençliğimiz, o fidan boylu gençliklerimiz bizlerle ve bizimle kalabilseydi ah ! Ah ulan ah !

“Chimera-Yakamoz” Restaurant’ın kurucusu, yöneticisi, herşeyi Malike Hanım da aramıza katılıyor. Bir parça sohbet edebiliyoruz sadece. Çünkü lokantasının akşam hizmeti başlayacağı için fazla zamanı yok. Ama olsun : Uğrayarak ve iki satırla hal hatır sorarak, iyi, kalıcı ve yakın dostumuz olduğunu bir kez daha vurgulamakla sevindirdi. Sağolsun. Varolsun.

TKP’ye ve tarihine ilişkin kaynakça

(Bu bölüm TKP ve yakın tarihi konusundaki birkaç kitaba ayrıldı görceğiniz gibi, bu nedenle bir arabaşlığı da hak etti, izninizle.)

Tarih bizi bırakmıyor. Kabulumuzun başından beri kitaplarımı imzaladığım, dostlarımla oturup iki satır lafladığım masanın etrafında Leyla, Nedim ve ben başbaşa kalıyoruz. 1970’lerin Paris’i hücumu geçiyor. Sorbonne dersliklerindeki toplantılarımız sesleniyor... Bunu duyan Onur ile Sinan da yaklaşıyor. Onlar ayakta kalıyor, her an yeni bir atılıma hazır, biz üçümüz oturak. Nedim’in “uğramak” için değil “oturmak” için geldiği de böylece belli oldu : İlk gelenlerden olmasına rağmen, kendisiyle aynı anlarda gelen veya kendisinden sonra gelen herkesin gitmesine karşın o hâlâ bizimle. İşte Nedim, solumda, bir parça arkada oturuyor ve sözü alıyor, anlatıyor ve sözünü şu sıralarda hazırlamakta olduğu “romanı”na getiriyor : “Kahramanım Doğu Berlin’de yaşayan bir TKP (Türkiye Komünist Partisi) militanı veya üyesi, kısaca bir TKP’li olacak, Nâzım Hikmet’i Stasi’ye ihbar edecek. Şehmus senin TKP konusunda bilgilerin olduğunu

biliyorum. Sence 1945’te veya hemen savaş sonrasında Doğu Berlin’de yaşayan veya bulunan TKP’li bir kahraman inandırıcı olabilir mi ?” Düşünüyorum. O yıllarda yurtdışında yaşayan ve kendilerini TKP’li olarak ilan eden veya daha sonraki yıllarda yayınladıkları anılarında bunu açıklayanları düşünüyorum. Sayıları oldukça sınırlı ve o anda aklıma gelenlerin hiçbirinin o dönemde Doğu Berlin’de olması bana mümkün görünmüyor. Ama yine de orada hangi sıfatla bulunacağı önemli diyorum. Nedim bu konuda henüz açık ve kesin bir karara varmış değil. Asker olarak mı bulunacak orada ? Öylesi mümkün görünmüyor. Çünkü o yıllarda yurtdışındaki TKP’lilerin hiçbirinin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nde (SSCB) askerlik yaptığına ilişkin herhangi bir şey okumadım. Başka tür bir görevle orada bulunması olası mı ? Nedim’in bu meseleyi araştırması ve açıklığa kavuşturması lazım. Nedim “romanının” henüz hazırlık aşamasının ilk basamaklarını çıkıyor gibi. Bu vesileyle bana daha bir dizi soru soruyor, anlatıyor, dinliyor, dikkatli : Örneğin “Beni TKP’nin ve TKP’lilerin yurtdışındaki yaşamı ve yaşadıkları ilgilendiriyor” diyor... Şöyle böyle bir yarım saat kadar veya biraz daha fazla bir zaman konuşturuyor beni. Nedim’in TKP tarihine ilişkin bütün kitapları henüz okumadığını anlayınca ona şu kitapları okumasını, ama birinci satırından sonuncu satırına kadar okumasını, öneriyorum :

Şeref Yıldız : 1960’lardan 1990’a Fırtınada Yürüyüş, TÜSTAV, “Sarı Defter” dizisi, İstanbul, 2008. Çocukluk ve ilköğrenlik arkadaşım ve “Erganili ilk komünist” olarak ta nitelenen Şeref Yıldız’ın TKP yönetimindeki sorumluluklarını ve yurtdışında yaptıklarını kısaca özetliyorum. Şeref’in kitabının büromdaki masalardan birinin üstünde her gün benimle bakıştığını ve bu iyi yazılmış kitabı tanıtıcı bir şey yazmayı birkaç aydır düşündüğümü ama maalesef zaman darlığından bir türlü gerçekleştiremediğimi de ekliyorum. Şeref’in Ergani Yürüyor kitabında anlattığım gösteri ve yürüyüşte

hazırlık aşamasından sonuna kadar yer aldığını ve kitaptaki fotoğraflardaki gençlik halini de gösteriyorum.

Metin Gür : Diyardan Diyara TKP'nin Avrupa Yılları, Günizi Yayıncılık, İstanbul, 2002. Bu kitap TKP'nin Avrupa'daki faaliyetlerinin birçok yönünü en iyi biçimde yansıtan bir çalışma olarak dikkat çekiyor. Metin Gür, Almanya'nın değişik yörelerinden TKP saflarına katılanları ve TKP yönetiminin tavrını, ilgisini ve sonraki gelişmeleri aktarıyor. Bilhassa Anjel Açıkgöz'le yaptığı söyleşilerle konularını zenginleştiriyor.

Hayk Açıkgöz : Anadolu Bir Ermeni Komünistin Hayatından Anılar, Belge Yayınları, İstanbul, 2002. Anjel Açıkgöz'ün eşi ve inanmış komünistlerden Hayk'ın Leipzig'deki TKP'liler, TKP ve Nâzım'a ilişkin anılarının zenginliği ve dürüstlüğü vurgulanmalı.

Erden Akbulut (Hazırlayan ve sunan) : Bizim Radyoda Nâzım Hikmet, TÜSTAV Yayınları, İstanbul, 2002. Nedim bu kitabı edindiğini söylüyor. O zaman ona şu kitabı da öneriyorum :

Erden Akbulut : TKP MK Dış Bürosu 1962 Konferansı, TÜSTAV Yayınları, İstanbul, 2002. Erden Akbulut'un Nedim gibi ama ondan epey sonra Galatasaray Lisesi'ni bitirdiğini ve TKP ve Türkiye'de solun tarihi konularında uzman olduğunu ve TÜSTAV Arşivi'nde TKP'ye ilişkin epey belge ve bilgi bulunduğunu, bunlara bakması için Erden Akbulut'un kendisine yardımcı olabileceğini, İstanbul'a gidince onu aramasını öneriyorum. Nedim bunun üzerine “Mayısta gideceğim o zaman ararım” diyor.

Sohbetimiz sürüyor Nedim'in kahramanını yaratması konusunda Gün Benderli'nin şu kitabını da öneriyorum : Su Başında Durmuşuz, Belge yayınları, İstanbul, 2003. Gün Benderli'nin TKP çevresinde Gün Togay olarak tanındığını ve Necil Togay'ın eşi olduğunu anlatıyorum. Gün ve Necil Togay ile Yılmaz üçlüsünün

Nedim’in yaratmak istediği “kahramanı” için ilginç veriler ilham edebileceğini de ekliyorum. Nedim’in Gün Hanım’ı ve eşini tanımadığını, TKP’nin genç militanlarının 1950’de, hemen öncesinde ve hemen sonrasında Paris’teki serüvenlerinden ve hele Paris’te Porte d’Orleans’daki Idéal Hôtél’deki yaşantılarından habersiz olduğunu anlayınca ona bu konularda kimi bilgileri aktarıyorum ve daha çok bilgi için Sevim Belli’nin şu kitabını okumasını tavsiye ediyorum :

Sevim Belli : Boşuna mı Çiğnedik, Cadde Yayınları, İstanbul, 2006. Sevim Belli’nin o zamanki ismiyle Sevim Tari’nin Paris’ten İstanbul’a gitmesini ve Ekim 1951’de Fransa’ya dönmek için Galata’da vapura binmek üzereyken üzerinde TKP’ye ait belgelerle yakalanmasının ayrıntılarını, bunun üzerine başlayan TKP tutuklamalarını da aktarıyorum. Bu vesileyle Ulvi Uraz ve eşinin Paris’te Sevim Belli ve Gün Togay ile TKP “hücresi” faaliyetlerini ve 1951’deki tutuklamalarda Ulvi Uraz ve eşinin nasıl “su koyverdiğini”, yani Türkçesiyle nasıl çözüldüğünü de. Bu konular için Aclan Sayılğan’ın şu kitaplarını öneriyorum :

Aclan Sayılğan : Türkiye’de Sol Hareketler (1871-1972), Hareket Yayınları, İstanbul, birinci bası : 1968, ikinci bası :1972. Polis verilerine, raporlarına dayalı, intikam almaya yönelik, tatsız, kötü bir kitap. Yine de ihmal edilmemeli.

Aclan Sayılğan : Tutuklama, Ötüken Yayınevi, İstanbul, 1974. Bu kitapta son derece kolayca deşifre edilebilen güya takma adlarla andığı bütün TKP’lilere kin ve küfür kusan Aclan Sayılğan’ın yazdıkları polis bakış açısıyla meseleyi aktarması açısından epey ilginç.

Nedim “Bu kitaplar piyasada bulunuyor mu ?” diye sorunca, bilmemesine şaşırıyorum, evet bulunuyor diyorum ve bilhassa Sevim Hanım’ın kitabının çok hacimli olmasına rağmen moralini

bozmamasını ve a’sından z’sine kadar okumasının çok iyi olacağını vurguluyorum. TKP’nin sadece belli bir dönemde geçecek olan ve kısmen kurgulanacak bir meseleyi anlatmak istese de TKP’nin bütün tarihini inceden inceye bilmesi gerektiğini anlatmaya çalışıyorum. Gün ve Necil Togay’dan, Vartan İhmalyan’dan, Fahri Petek’ten, Attila İlhan’dan, A. İlhan’ın Necil’e nasıl takıldığından söz ediyorum. 1950’ye doğru TKP’nin birara Paris’te bir birim kurmak istediğini, bu amaçla Paris’e birkaç genç komünistin gönderildiğini, ama değişik nedenlerden ve bu arada Fransız Komünist Partisi’nin TKP’nin Paris’teki elemanlarıyla gereken, kalıcı, ciddi ve sıkı, partiden partiye ilişkiyi kurmak istememesi üzerine ve başka etkenler sonucu TKP’nin üye ve militanlarını Fransa dışına çıkarmaya karar verdiğini ve bunun üzerine Paris’tekilerin Macaristan’a gitmelerinden söz ediyorum. Bütün bunları ve daha fazlasını Abidin Dino çalışmamın üçüncü cildinde ve Fahri Petek : Bir Hayat, Üç Can isimli kitabımda anlattığımı belirtiyorum. (Nedim imza ve tanıtım gününde kitabevi tarafından meraklarına sunulan adı geçen bu kitapları değil, Abidin Dino ile Söyleşiler. Yazılar : Hayat ve Sanat başlıklı kitabımı satın alıyor, imzalatıyor.)

Nedim sorular sordukça anlatmamı sürdürüyorum, Leyla, Onur ve Sinan ilgi ve dikkatle dinliyorlar : Nisan 1962’deki Leipzig Toplantısı’nı, TÜSTAV tarafından yayınlanan ve Gün Benderli’nin notlarından oluşan kitabı ve kitaptaki fotoğrafları, Abidin Dino’nun Paris’ten gidip bu toplantıya katılımını ve daha binbir şey anlatıyorum. Anlatırken çoştüğümü farkediyorum. Çoştukça daha çok anlatıyorum. Daha çok konuşuyorum. Nedim usluca dinliyor. Önerdiğim kaynakların birkaçını Nedim’in şık not defterine not bile ediyorum. Nedim’in beni Fransızcasıyla “cuisiné” ettiğini, yani ağzımdan laf aldığını artık Leyla da, Onur da, ben de anlıyoruz. Birbirimize tebessümle bakıyoruz, Nedim bunu görmüyor. Veya

görmemezlikten geliyor. Görmemiş gibi davranıyor. O zaman Nedim’e, insanları böyle boşuna konuşurmak olmaz, madem yeni kitabının kahramanını oluşturmak için soru soruyor ve yanıt alıyorsun, romanın yayınlanınca sunusunda veya sonunda bir biçimde mutlaka “Şehmus Güzel’e şu şu katkı ve yardımı için teşekkür ediyorum” notunu koymalısın diyorum. Önce yan çiziyor : “Ama biliyorsun roman yazmaya başlayınca yön değiştirir. Başka biçimler alabilir...” falan filan filan filan diyor. Ben ısrar ediyorum ve “İşte Leyla Güz, Onur ve Sinan tanıktır. Eğer teşekkür etmeyi unutursan onların tanıklığıyla bunları anımsatırım”. O zaman Nedim teşekkür faslını ihmal etmeyeceği sözünü veriyor. İnanmalı mı ? İnanmamalı mı? Artık siz de tanıksınız ve romanı yayınlanınca hep birlikte bakarız. Şu an henüz çalışmasının daha başında olduğu açık. Epey okuması, TKP tarihi, Türkiye’de sol hareketin geçmişi konularında uzman daha pek çok insanla görüşmesi gerektiğine inanıyorum. Bunu da aktarıyorum. Bu alandaki tanınanlardan birkaçının ismini de bu vesileyle anıyoruz.

Nedim susuyor. İçki ve çerezlerin bulunduğu masaya doğru gidiyor. Bu imza ve tanıtım toplantısı için özel olarak seçtiğim Bordeaux gerçekten çok iyi çıktı. Kırmızı şarap deyince ilk akla gelenlerden biri olması açısından ve beni mahçup etmediği için kırmızı şaraptan ben de bir bardak alıyorum. Artık toplantının sonuna geldik sayılır, ben de bir bardak bişey içmeyi hakettim...

Leyla kalkıyor önce, Aix-en-Provence’lı ve Boulogne-Billancourt’lu yıllarımızın özlemi, hüznü ve hasretiyle Doğan’ı ve Salih’i ve Ahmet’i ve Seyfettin’i (Nedim’in ağabeyi, 1970’lerin başındaki sıkı ve hakiki dostumuz) anıyoruz, ak saçlarımızı birbirine sürüyoruz, koklaşıyoruz, sarılıyoruz birbirimize. Sonra... gençliğimiz geçiyor bize el sallayarak...

Sonradan sonra yeni kitapların yazılması için yeni serüvenler başlıyor.

Bizde, kardeşlerim, bu kitap sevgisi, vatan ve insanlık aşkı var oldukça serüvenlerimiz sürecektir. Sizlerle birlikte olunca her şey daha güzel. Evet sizlerle beraber her şey daha güzel. Bizi yaşatan da bu. Sadece bu.

MUSTAFA B. YALÇINER’DEN “MOR SÜMBÜLLER”

Mustafa B. Yalçiner’in Akdeniz’in güneşinde ve ayında, Toroslar’ın poyrazında, içeride ve dışarıda damıttığı öykülerinin toplamından oluşan ve okuyucusuna yeni yıl hediyesi gibi sunduğu Sümbül Gölü’nü heyecanla, gülerek, tedirgin olarak, sevinerek, hüznlenerek okudum.

Kitap elime ulaştığında trenle yola çıkmam ve yol için de iyi bir yol arkadaşı lazımdı. İşte yol arkadaşım diyerek kitabı çantama attım ve koşarak trenime yetiştim. Tren yola düştü ben de kitaba.

Sadece yol arkadaşımı değil arkadaşlarımı da bu kitapta buldum. Paris’ten kuzeye doğru yola çıktım ve yol boyunca okudum. Ben kuzeye gidiyordum ama kitap beni sürekli olarak doğuya ve güneye çağırıyordu. Aniden trende bir Toroslar, bir Akdeniz, bir Mersin, bir Gülnar, bir Gilindire havası esmeye başladı. Bizim havalardır bunlar iki gözüm dedim ve çoştum. Hem çoşuyorum, hem de fena halde duygulanıyorum. Diğer yolcular “uyanmasın” diye gönlümü ve gözlerimi öte taraflara çeviriyorum. Eşim de yanımda, o alışkın böyle duygu dalgalanmalarına ve pat diye bişeyler olduğunu farkediyor... fakat üstelemiyor.

Evet ötelere bakıyorum. Taaa oralara... O kır çiçekleri, feslegenler, zambaklar ve gelincikler bizimdir diye içimden geçiriyorum biz oralarda olmasak bile. O güzelim çiçeklerin parfümü, renkleri bu grimtirik tırak tırak kış öğleden sonrasını bir güzel sarı ve baştan sona boyadı. Fransa toprakları bu renklere alışık değil ama komşudan ve dosttan geleni de redetmez. Eh diyeceksiniz o kadarlık konukseverlik kadı kızında bile olur. Evet öyledir. Bu topraklar onca kıyım, onca acıdan sonra artık hoşgörü ve barış ve iki dirhem bir çekirdek huzuru tercih ediyor. İyi de ediyor.

Mustafa B. Yalçiner’in yapıtının tarz ve biçimi çok iyi. Kimi kısa, kimi çok kısa ve tümü kıssalı öykülerinin okunuşu akıcı. Yaşar Kemal ve Osman Şahin tarzı, çizgisi ve geleneği sürüyor demek mümkün. Osman Şahin’in Yalçiner’in kitabını tanıtıcı yazısı bir rastlantı değil. Osman Şahin böylece yazarla hem edebi akrabalığını tanımış oluyor, hem de yapıtın en vurucu özelliklerini dillendiriyor, şu satırlarında örneğin : “Yaşayan, soluk alıp veren, canlı, güçlü bir doğa, gözlem ve ayrıntı gücü gözlerden kaçmıyor.”

Yazarlıkta, iyi yazmakta ve hakiki yaratıcılıkta, “seyretmek eyleminin” önemi burada bir kez daha ve tam da yerinde vurgulanıyor. Ve ister istemez aklıma Yaşar Kemal’in nehir söyleşilerinden (bu nehir söyleşi sonra dayanamayıp söyleşi ve sözleşti okyanusuna dönüşüyor) birinde anlattığı çocukluk anılarını getiriyor : Hani saatlerce bir kuşu, bir ağacı, bir yaprağı, bir aklınızanelgelirseonu seyretmek işini kendine özgü ve dünyalara değişmem bir “meslek” biçimine çevirmesi. Musafa B. Yalçiner’in yaptığı da bunlar. Seyrelemek, seyiri sanat haline getirmek ve yazmak. Yazarı bunun için kutlamak lazım. Elbette Çinli dağlıların aralıksız iki gün sadece bulutları seyretmesi de aklıma geliyor. Evet tam iki gün bulutların nasıl biçimden biçime girmelerini ve renkten renge değişimlerini seyrelemek. Bir denesek diyorum, belki bize de dünya kadar şey öğretirler. Bulutlar elbette. Enazından sabırlı olmayı.

Paris’in kuzeyindeki, yalnızlığının ve terkedilmiş manzaralarının içinizi sızlattığı büyük kente, “Buruk-Sel”e/Brüksel’e, varıp trenden indiğimde iyi ki yanımda eşim vardı yoksa paltomu orada unutuvermiş olacaktım. Bunun da tek sorumlusu Yalçiner olacaktı. Yahu kardeşim biz buralarda kışla, eksi bilmemkaçla kavgaya tutuşurken bize oraların denizsel ve ılık havalarını anlatmanın alemi var mı? Söyler misin lütfen? Evet gerçi “Sümbül Gölü”nde

de esince poyraz “tükürüğü havada donduracak cinsten”dir ama yine de böylesi kış Fransa nam ülkede görülmedi son on yıllarda....

Sizin de okumanızı tavsiye ederim : Ufak çıkarılara dayalı baba-kız ilişkilerini, öğretmeye yönelik baba-oğul alış-verişlerini, kadın erkek eşitliği arayışlarını, anaların ve babaların önemini ve daha bir dizi kişisel, ailesel, toplumsal meseleleri gerçekten yaşanmış veya yaşanabilir olanlardan çıkarılan derslerle/deneyimlerle kendimize mal edebilmek için. “Bilezikler”, “Yorgi’nin Altınları” öykülerinde olduğu gibi. Beklenmeyen umulmayan biçimlerde biten an(ı)lar ve öyküler bunlar aynı zamanda. “Karakola Götürülürken” öyküsü örneğin. Heyacanı da size kalıyor. “Yorgi’nin Altınları”nda da benzer bir iç tansiyon yaşanıyor.

Yazarın özgeçmişinden mutlaka kimi izler kimi an(ı)lar yansıyor öykülerine. Belki şu satırlarda bulunanlar : “İyi ki de gelince yakmışım kitaplarımı. (...) Bir ihbar, bir dilekce geliyor gelip almaları için. Beni niye çağırmış olabilirler ? ‘Bilimsel Sosyalizmin İkeleri’ni Türkçeye çevirdiğim için olmasın ? Ya da bu yöreden bir öğrencim vardı. Sınıfta Nâzım’dan bir şiir çevirisi yapmıştık. O şikâyet etmiş olmasın !” (s. 22)

Yazar yaşadığı Mersin, Aydıncık, Gilindire ve çevresini bitkisi, böcü börtüsü, kuşu, balığı ve neyi var neyi yoksa herşeyiyle gözü kapalı tanıyor ve biliyor. Bunların tümü öykülerine yansıyor. Öykülerinin hoş parfümü buradan kaynaklanıyor. Gül, feslegen, küstüm çiçeği, dağlalesi, zambak, mor sümbüller...

Mor Sümbüller okuyucular için. Yalçınar’ın neredeyse tek başına yayınladığı Gerçemek dergisinde öteden beri yer verdiği ve doğduğu mekanı bütün unsurlarıyla tanıtmaya yönelik yazıları, fotoları da bu konuda elbette yardımcı. Öykülerinin tadını Gerçemek’ten bilenler de var, benim gibi. Yöre dilini ve deyişlerini çok iyi kullanması da anılmalı. Bir örnek : “Taş değil de ceza ağır

geldi baba.” “Giligini yitirmiş kuş gibi düşünmeye başladım.”
“Korku kanatlandırılmış insanı.” “Ekmek kavgasının kadını erkeği mi olurmuş ?”

Yazar yöresinin doğasını dinliyor ve dillendiriyor : “Dışarıda artıyordu şiddeti poyrazın. Önüne geleni kovuyor, bağırıp çağırıyordu. Kapı altından, bacadan girmeye çalışıyordu eve. Girebilseydi, müthiş bir kavgaya tutuşurdu adamın içindeki fırtınayla.” (s. 46).

“Otuz beş dakika kalmışız suda. O derinlikte hem balık avlamak, hem de Nikol’ü tavlama için elimden geleni yapıyorum. (...) Güneş dışımı, Nikol içimi yakıyordu.” (s. 105).

Kimi öyküde fantezi ve fantastik unsurlar da dansa kalkıyor. Topallayan yılanlar, konuşan yılanlar filan : “Yılan, başını arabanın ön camına kadar kaldırmış, sürücüye ‘Hyatinthos yaralanmış. Ona yardıma gidiyordum. (...)’ diyor yalvaran gözlerle.” (s. 95).

Bu arada değişik “kuş” meseleleri de var. Meraklılarına duyurulur.

Hüzün bastırıyor köyü, köylülüğü ve köylülerin geçmişten bugüne devinimlerini anlattığı satırlarda, sayfalarda, öykülerde. Evet hüzün işte : “Birkaç ihtiyar kaldı köyde. Malcılık öldü, çiftçilik öldü. Gençlerin hepsi de terk ettiği köyü. (...) Ekmek kavgası veren yaşlı kadınlar, terk edilen köy, gençlerin umuda yolculuğu, başka yerlerde gömülmek istemeyen yaşlılar gelip geçiyor gözünün önünden. Hüzünleniyor, yüreği kanıyor ve onların dünyasına bir yolculuğa çıkıyor.” (s. 94 ve 95).

Evet hüzün bastırıyor ve hazin bir soru takılıyor aklımıza :
Ölülerimizi kim(ler) kaldıracak köylerimizde bizbize kalmışken.
Çocuklarımız nerede ? Nerede torunlarımız ?

Hüzün ve kırık umutlar bir emeklinin yakın geçmişiyle belki bir parça geç kalmış bir iç hesaplaşmasında ve bir türlü karar verememesinde de kendini gösterebiliyor. “Emekli” isimli öyküde emeklinin kent mi köy mü arasındaki ikircikliği ve bunun tartışması yazarın sanki kendi geçmişiyle hesaplaşmasıdır. Yalçiner köyüne dönmekle iyi mi yaptığını, kötü mü yaptığını sanki bugün artık bilemiyor. Kendi gençliğine bu konuda açık bir öneri de yapamıyor. Çünkü köylülerin ve küçük yerleşim birimlerinde yaşayanların olumsuz değişiminden umutsuz ve dertlidir : “Eskide kalmış, küçük yerlerdeki insanların dürüstlüğü, içtenliği, karşılıksızlık ilkesi. O güzelim insanlar da yok olup gitmiş. Son yıllarda uygulanan sosyo-ekonomik politikalarla, oradakiler de bozulmuş. İlişkiler çıkarlar üstüne kurulur olmuş. Çıkar konusunda biraz testere gibi olabilseler anlayacağım ! Ama keser olmuşlar, hep kendilerine yontuyorlar. Sonra sözünde durmayanlar, kılık değiştirenler, partiden partiye geçenler, fırladıklar, el üstünde. İnsanların büyük bir çoğunluğu da almaya gelince koşar, vermeye gelince kaçar olmuş.” (s. 116).

Son derece umutsuz bir sonuç. Bunu yazan, öncesini saymasak bile 1996’dan bu yana küçük bir yerleşim biriminde, oradaki ve çevresindeki insanlarla içiçe kardeş kardeşe yaşayan bir dededir. Evet Yalçiner bugün 62 yaşını devirmiş bir dededir. Bu bağlamda yazdıkları daha da önem kazanıyor. İnsanın içindeki çocuğu, kadını, genç katlettiğinin resmini çiziyor. Okuyucusunun da çiğnerini parçalıyor. Bugünkü köylülük, kasabalılık manzarası demek bu. Umud edelim ki bu manzara geçici olsun.

Yapıt a’sından z’sine, yazarının, her biri diğerinden etkileyici ve tümü arasında yadsınamaz bir akrabalık bulunan öykülerinin genel değerlendirmesiyle köylülüğün geçmişinden bugüne derin bir bakış biçiminde de algılanabilir. “Mübadele zamanı”nda “Yorgi’nin altınları”nı iade için koşturan köylüden bugünkü

çıkarıcılara varılması hiç te iç açıcı değil elbette. Yazarın vurgulamadan ve ille bir mesaj biçiminde iletmeden vardığı ve okuyucusunun da varabileceği sonuç son derece umut kırıcıdır. Ama biraz önce dediğim gibi, bunun geçici olmasını dilemek te mümkün. Bir de bunun neden böyle olduğunu irdelemek lazım. Bu da artık sadece iyi yazarların değil, onlarla birlikte, onların yanında toplumbilimcilerin de işidir. Yazar her şeye rağmen “Umut”ta umut işaretleri de veriyor :

“Özgür insanlar yetiştireceksin. Anamızı belledi baskılar. Politik baskı, dinî baskı, sosyal baskı, mahalle baskısı, aile baskısı, içimizdeki çocuğun baskısı.” (s. 9).

O zaman işte yapıtın “Umut” isimli birinci öyküsü artık yazarın iletisi olarak da anlamlandırılabilir.

NÂZİM ALPMAN BEYKOZ’U KONUŞTURUYOR VE DİNLİYOR

Nazım Alpman şirin ve yararlı bir kitap sunuyor okuyucularına. Bunu hemen kitabın başında, “Ben Beykozluyum!” ve “Teşekkürler Beykoz” başlıklı parçaları okuyunca görmek mümkün. Beykoz sevecen bir ana: Unutulması olanaksız.

Çocukları da Beykoz’u seviyor ve sayıyorlar. Bu gerçek kitabın a’sından z’sine kadar ortada. Beykoz da bunun altında kalmıyor elbette : O da çocuklarını öyle kolay kolay bırakmıyor. “Vitamin Dedeler” bunun ispatıdır.

Kitap toplumsal tarihin veya genel olarak tarihin Türkiye’de bilim kurumlarınca ve uzmanlarca epeyce ihmal edilmiş histoire locale (yerel tarih) ile histoire orale (sözlü tarih) alanlarına çok iyi bir katkı. Sadece Beykoz’a ve Beykozlulara ilişkin bilgi hazinesi olması açısından değil. Aynı zamanda metod yani yöntem yani tarz açısından da.

Nazım Alpman yılların gazetecilik birikimi sonucu insanlarla, hele hemşerileriyle nasıl konuşulması ve nasıl dinlenmesi gerektiğini çok iyi biliyor ve bu işi çok hoş biçimlerde kotarıyor. Ne zaman araya girilmeli, ne zaman susmasını bilmeli ve benzeri konularda binbir ipuçtu var. Yazar bu alanlarda yol gösteriyor. Toplumbilim derslerinde hala mülakat/söyleşi dersleri veriliyor mu? Veriliyorsa bile Alpman tekniğini öğrenmek için bu kitap okunmalı. Verilmiyorsa hele hiç zaman yitirilmeden okunmalı. Ve yöneme ilişkin sorularınız olursa yazara yazıp sormalısınız.

Yerel tarih konusunda Müslüm Üzülmez’in 2005’te yayınladığı Çayönü’nden Ergani’ye Uzun Bir Yürüyüş kitabı hemen aklıma gelenlerden biri.

Neredeyse bütün yaşamını yöresine adayan Mustafa Yalçiner’in Mersin’in Aydıncık’ını anlatan ve sadece bu iş için yarattığı Gerçemek isimli dergi ve Yalçiner’in kitapları.

On yıllardan beri yayınıni sürdürme başarısını gösteren ve Ahmet Özer ve Atilla Aşut’un çabalarıyla bugüne kadar gelen Trabzon’un sevimli dergisi Kıyı da bu bağlamda anılabilir.

Bütün bunlar yerel tarih meraklılarına her gün yeni isimlerin katıldığıının ve sayılarının gitikçe arttığıının göstergeleri. Anılara sahip çıkabilmek, onları kalıcı kılabilmek için merkez(ler)den uzaktaki (bu sadece coğrafi anlamda değil) mekanların taşlarını ve yaşayanlarını da mutlaka konuşurmak görevimiz :

İşte Nazım Alpman bu başarıyı gösterebiliyor. Uzun soluklu çalışmasını, artık bıçak kemiğe dayanınca (Tekirdağ Saray yolundaki bir otomobil kazası sonrasında) yüz metre koşucusu, pardon konu Beykoz olunca yüzücüsü demek şart, gibi nasıl pazulara kuvvet hayde hep beraber diyerek olumlu sonuca ulaştırdığını bizzat açıklıyor.

Burada Beykoz Belediye’sine elbette özel bir teşekkür de şart. Alpman’ın, kitabı vakti geldiğinden artık “çıkarması” için, az daha “doğurması” diyecektim, sunulan hizmetleri okuyunca ben de hemen ilk uçağa yetişip Beykoz’a demir atmak istemedim dersem yalan atmış olurum. Evet Beykoz Belediyesi kentini tanıtmak için hiçbir fedakarlıktan kaçınmamış: Bravo. Belediye’nin daha önce MUSTAFA YAVUZ’UN ÖZEL, SIKI, DÜZENLİ VE KARARLI ÇALIŞMALARI SONUCU oluşturduğu (Bunu Alpman’a anlatıyor) Bir Zamanlar Beykoz ile YILMAZ TAŞÇIOĞLU’NUN kaleminden Orhan

Veli Kanık (Bu kitabı mutlaka OKUMAM LAZIM) isimli çalışmaları yayınlaması da zaten alkışlara layık.

Herkes bilmeyebilir, Orhan Veli evet Beykoz'ludur. Ve bir kez hatta Beykoz'da Ahmet Hamdi Tanpınar'la “demlenmek” amacıyla sandala binmek aşamasındayken ayağı kayıp denize düşünce bu olay İstanbul'a (Çok uzakkk ya) “Orhan Veli öldü” diye intikal eder ve bu sayede Orhan Veli ölmeden ölü mualemesinin ne menem bir şey olduğunu ve bunun yine de sevimli tarafları da bulunduğunu öğrenir. Bunu en iyi biçimde Abidin Dino anlatıyor: Bir makalesinde : Aynen aktarıyorum : “Beykozluymuş Orhan Veli, uskurmu gibi yüzen adama denizde ölüm yoktu elbet. Fakat işe bakın, olayın ağızdan ağza bunca büyümesinden, abartılmasından, dostların velvelesinden, ağıtlarından sonra son derece hoşlanmıştı Orhan : “DEMEK BENİ SEVENLER VARMIŞ, BUNU BİLMEM İÇİN ÖLMEM LAZIMMIŞ” SONUCUNA VARMIŞTI GÖGSÜ KABARA KABARA.”

Alpman da elbette Orhan Veli'den söz ediyor ve kaçınılmaz olarak Cahit Sıtkı Tarancı'dan da. Diyarbakır sadece Cahit Sıtkı Tarancı ile Beykoz'a merhaba demez. Bunun daha öncesi de vardır: Alpman'ın dedesi yarbay Ahmet Nazım Diyarbakır'da hastahane de yatarken, kendisine gece gündüz bakan Diyarbakırlı hemşire Zekiye Nefise ile evlenir ve Beykoz'a gelin getirir Diyarbakır'dan bir güzel. Ol nedenle Alpman ailesi biraz da Diyarbakırlı sayılabilir. O kadar ki Alpman'ın babası İrfan Bey Beykoz'ludur ama YÜZME BİLMEZ. EEE BUNUN NE ÖNEMİ VAR? Diye sormayın lütfen: Oğluna çünkü yüzme “dersleri” verir ama yüzmeyi öğretmez (!!!) Beykoz'da oluyor bunlar : Yüzünü her sabah Kız Kulesi'nde kurulayan ve ayaklarını her gece Boğaziçi'nde yıkayan Beykoz'da :

Peki biraz Diyarbakırlı diyelim ama ailenin Beykozlu olduğunu da lütfen unutmadan. Yoksa işin şakası yok: Beykoz da alınır, aile de. Fena halde.

Tamam Beykoz sadece deniz, çayır, orman ve dağ değildir. Haklısınız: «Dünyanın en güzel yeri İstanbul, İstanbul’un en güzel yeri Beykoz”dur. Başkası kurtarmaz.

Alpman’ın kitabı sayesinde bu şirin ilçenin, “İstanbul’un Doğu Yakası”nın, ne de olsa Kadıköy’e 30 km., hikayesini dinliyoruz. Tarihini öğreniyoruz. Önemini anlıyoruz: Suları meşhurdur. Çayırları. Mesireleri de.

Osmanlı’nın önemli sanayileşme hamleleri burada atılmıştır : Cam Fabrikası, Deri ve Kundura Fabrikası ve birçok başka fabrika ve atöyle? Burada pek çok meslek icra edilir: “Sapçılık” yapılır burada. Taş ve kireç çıkarılır. Evliyalari ünlüdür. “Kırklar Sultan’a yeni bir CV” bile yazılır ve “evliya evliya olur”. Mer-ak(ıl)lısına bu sayfaları bilhassa tavsiye ederim. Sayfa numaralarını yazmam : Çünkü mer-ak(ıl)lısı arar ve bulur : Yani kendin pişir kendin ye yöntemi geçerli bizde. Beleş yok! Beykoz paçası, çevizi ve “kılıç kalkaniyla” ünlüdür. Ama bu kadar da değil:

Beykoz’un “delileri” de pek ünlüdür : Ciddi “deliler” var : Yusuf gibi (“Yırtarım Haaa !”). “Delilik” için 342-343. sayfaları isterseniz okuyun. Tamam burada kopya verebilirim. Ama bu arada mahalleli bebelerin “deli” sandığı da var: Ki emekli bir doktor ve ünlü bir müzik ustasıdır : Huzurlarınızda Mehmet Suphi Ezgi. Evet o da Beykoz’ludur. Ve Beykozlu ünlüler sadece onunla sınırlı değildir. Örneğin “Mekin Çetinöz, Zeki Müren’in arkasında çalar !”. Sadece o kadar da değil, MeKin Çetinöz’ün Beykoz’da makaraya

almadığı adam kalmamıştır. “İşşletme Üniversitesi”ne rektör tayin edilecek pardon seçilecek adam kısacası: Dostlar başına.

Kitapta Beykoz’un yemekleri, balık türleri, balıkların nasıl avlandığı veya avlanacağı, ne ararsanız hepsi hepsi var: Bunları tek tek sıralasam birkaç sayfa tutar. Yayınlanmaz o zaman bu makale. En iyisi kitabı okumak. İnanın bana.

“Zeytinyağlı yaprak dolması Boğaz halkının kültürüdür.” diyor örneğin Hüseyin Hüsnü Ferda Kazancıbaşı. Yemeklerin bir kültür unsuru olarak anılması son derece önemli: Çünkü bunu herkes bilmez. Beykoz ve Boğaziçi 1950’li yıllarda ve sonrasında aynı zamanda “patates tava ve köfte”dir. Bilenler bilir.

Ama 1955-60 arasında, çevrenin ve denizin temizliği için, tamam geçen yüzyılda ama o kadar da çok eskilerde değil, bakın H. H. F. Kazancıbaşı ne diyor: “Biz domateslerimize tuz katmak için denize banıp yerdik. O kadar temiz.” Deniz !

“Kevni” İsmail (Erdönmez) ekliyor: “Bu güzelliği nasıl bitirdik biz, ben ona şaşıyorum. Bu deniz nasıl kirlendi?” Ne güzel soru ama.

Beykoz yerel bilgeleriyle bize birçok şey öğretiyor. Kültür hazinelerini önümüze seriyor. Bu mekanın kendine özgü, balıkçılarından kaynaklanan sözcükleri de var: İşte bir iki örnek : “yabancılamasın”, “tütülemek”. Ütülemek değil dikkat lütfen “tütülemek”. Sayfa 216’dan okunabilir.

Evet Beykoz’u nüfusuyla, nüfusundaki değişimiyle, gelenleri ve gidenleriyle tanımak az şey değil. Beykoz’u Beykoz yapanları görmek te var :

Beykoz denince bir zamanlar 2.400 kadar emekçisiyle ilçenin can damarı VE KENT İÇİNDE BAŞLIBAŞINA BAŞKA BİR KENT Sümerbank Deri ve Kundura Fabrikası pat diye akla geliyor. Kitapta

“Fabrika”nın tarihi, müdürleri, emekçileri, sendikacıları ve sendikal mücadeleler anlatılıyor. Dolaşıyoruz biz de onlarla hem “Fabrika”da hem de “dışında”.

Beykoz binbir emekçisi, şöförü, balıkçısı, gazino ve lokantalarda çalışanları, kahvecileri, sandalcıları, “işletmecileri” ve billhasa SPORCULARIYLA işte önümüzde.

Futbol en başta sporun toplumsal ve kültürel boyutlarını, önemini ve fonksiyonunu en çarpıcı biçimiyle görüyoruz. Beykoz’da neredeyse herkes, çocuklar ve gençler, kadınlar ve erkekler, evet herkes sporcu. Ve spor ilçenin toplumsal dokusunun çimentosu: Her şey sporla başladı. Sporla sürüyor. Nitekim söyleşi yapılan bütün “kahramanları” bugün bile BEYKOZLU SPORCULAR DERNEĞİ’NDE bulmak olası.

CENTİLMENLİK BEYKOZ’DAN SORULUR

Beykoz Futbol takımını ve Mehmet Ekerbiçer’i anımsıyor musunuz ? Ben çok iyi anımsıyorum: Önce Mersin İdman Yurdu savunmasının beyniydi sonra Beykoz’un. Çocukken, Ergani’de, Metin Oktay, Turgay Şeren, İsfendiyar Açıkgöz, Lefter, Naci, “Piç” Kadri başta birçok futbolcunun fotolarını gazetelerden kesip bir deftere yapıştırdım. Mehmet Ekerbiçer’in fotolarını da. Böylece o da dev yapısı ve akılda kalan o güzelim soyismiyle defterimde yerini alıyordu Ama yerinde duramıyordu : İlle Beykoz’a gidecek. İlle ve kırk yaşına kadar kardeşlerim futbol oynayacak. Beykoz’u başkasının ellerine bırakamaz çünkü. Dev Adam. “Saray gibi Adam”. Kitapta elli kadar fotoğraf var : Bunlardan birinde BJK ile yapılan bir maçtan bir an yansıyor : Mehmet Ekerbiçer topa sağ ayağıyla müdahale etmeye çabılıyor ama BJK’lı oyuncuya eliyle dokunmamak, koluna vurmamak, acı vermemek için neredeyse sağ elini yukarıya doğru geri çekiyor. İşte centilmenlik örneği. Ve futbolun ayakoyunu olduğunun ispatı. Bugün her futbol maçında

gördük/görüyoruz, futbol ayak oyunu olmaktan çıkmış el oyununa da dönüştürülmüş : Topu elle almak, rakibi tutmak, rakibi güreş veya judoda olduğu gibi yere sermek, boyluboyunca çimlere indirmek için eller kullanılıyor. Oysa Beykoz ile centilmenlik futbolda kural haline getirilmişti. Mehmet Ekerbiçer sert, hırçın ve saldırgan oyuncularına nasıl bizzat ders verdiğini, ders vermek zorunluluğunu duyumsadığını kitapta anlatıyor.

Burada bir örnek daha vermek istiyorum. Bunu “Kaleci” Orhan (Yeşilyurt) anlatıyor :

“Yine top havadan geliyor Baba Hakkı (Yeten) bekliyor. Ben çıktım topu aldım. Baba Hakkı benim yanımdaymış. Omuzuna dizim vurdu, ‘Affedersin Hakkı Abi’ dedim. Aslında vazifemi yaptım. Ama bunu anlatıyorum çünkü biz büyüklerimize saygı duyardık.” (s. 301). İşte böylesine efendi oyunculardan ve efendice oynanan futboldan sonra bu takım tutulmaz mı ? Tutulur elbette. Ve Beykoz 1950’lerin sonunda ve hele 1960’ların başında İstanbul’un “üç büyükleri”ne yani Beşiktaş (BJK), Fenerbahçe ve Galatasaray’a kök söktürdü. BU TAKIM MEHMET EKERBİÇER VE DİĞER OYUNCULARIYLA SARI SİYAH RENKLERİ BÜTÜN ÜLKEYE SEVDİRDİ. BJK’lı, FB’li, GS’lı bile olsa İstanbullular mutlaka biraz da Beykoz’luydular. Ve bunda bu takımın efendi sporculuğu da tayinedici oldu.

Beykoz’da spor deyince “Kelle” İbrahim’i anmazsak çarpılabiliriz : Onun hakkını yemeyelim : 1887’den 1965’e dek uzanan ve Beykoz’un birinci ligden ikinci lige düşmesini görmeden kapanan ömrünün tümünü Beykoz’a ve sporcularına adayan olağanüstü bir kahramandır çünkü.

Bir de yeri gelmişken “Gerdan” İsmail’i anmalı : O da hayatını adayanlardandır: Spora. Ama bilhassa futbola. Evet ne iyi ki bir zamanlar böylesine “hasta adamlar” vardı.

İşte Nâzım Alpman bu isimleri ve anılarını yaşattığı için bütün övgüleri hak ediyor. Elbette kitap, yazarının yazım tarzından kaynaklanan baştan sona kendine özgü bir mizahla da yüklü. Ama öyle sayfalar var ki harbiden kırılıyorsunuz. Örneğin Mekin Çetinöz ve “saz takımının” müezzin Abdullah’a nasıl ezan okuttuğunu anlattığı sayfalar (s.152-155). Veya Hüseyin Erkan’ın “Bu karı mı lan ! Böyle karı olur mu !” diye gürlediği ve Alpman’ın iyice “tırsлады” sayfalar (s. 273-275). Yazarın tırslaması “Tabii canım” demek zorunda kalmasına bile yol açıyor (s. 274’de). Elbette teknik ve taktik bunu gerektiriyor : Çünkü oraya bağçığı dövmeye değil üzüm yemeğe gittiğini asla unutmuyor yazar.

Burada işte Nazım Alpman’ın Beykoz “Makara” Yüksek Okulu’ndan diplomalı ve Melih Aşık Üniversitesi’nden doktoralı olduğunu anımsıyor ve şapkamızı çıkarıyoruz : Bravo artist diyoruz.

Künyesidir : Nâzım Alpman : Beykoz Sözlü Tarihi. Yüzyıllık Beykoz Hikayeleri, Beykoz Belediyesi Yayınları, Beykoz, 2008.

ÇİÇEĞİ BURNUNDA YAZARA TAVSİYELER

Birkaç gün önce yazar ve gazeteci olmak isteyen genç bir arkadaştan şöyle bir not aldım :

“Merhaba. Geçen akşam üstü, kitapevinde tanışmıştık. Vaktinizi ayırıp, yazdıklarım hakkında görüşlerinizi bildirirseniz çok memnun olurum. Görüşmek üzere...”

İletisine son derece şık metinlerinden küçük bir seçme eklemişti. Onları okuduktan sonra yanıtladım.

Bu yanıtı birazcık değiştirerek sizlere de sunmak istiyorum. Çünkü yaz geldi, ağustos böcekleriyle birlikte herkes yan gelip yatmayacak ve birçok çocuğa, delikanlıya, genç veya daha az genç ilhamlar gelecek, kalem ve kağıdı olan sarılacak kalem ve kağıdına ve yazacakbabamyazacak. Bu yazma eyleminde belki yararı olur umuduyla o satırları sizinle de paylaşmak istedim :

GENÇ ARKADAŞIM, MERHABA. Gönderdiğin şık metinleri okudum. İsteğin üzerine görüşlerimi kısaca ve genel açıdan yazmak istersem şunları döktürmem mümkün. Ama mutlaka daha ayrıntılı bir veya iki okuma daha lazım en iyisinden gözlemler ve saptamalar yapabilmek için.

Burada yazacağım satırları “genç bir yazara tavsiyeler” başlığı altında okumak mümkün. Tamamen birer öneri olarak alınmalı. Sadece öneri.

Genel olarak yazdıkların olumlu ve iyi. Bu biçimde veya daha farklı yollardan “deneme” ve “öykü” türünü geliştirebilirsin sanıyorum.

Metinlerin kısa veya uzun olsun mutlaka işe başlar başlamaz bir başlık koymalısın. Bu ilk başlığı yazım aşamasında veya bitiminde

değiştirsen bile yazmaya başladığında ilk yapacağın iş başlık olmalı.

Cümlelerini kısa, mümkün olduğu kadar kısa kuralmalısın. Kitabı dil iyidir, konuşma dilini de ihmal etmemelisin. İyi Türkçe yazmak lazım. Türkçe konuşma dilini perişan etmekte olan İngilizce, Fransızca veya diğer dillerden garip ve kimi kez aslından tamamen uzaklaştırılmış, değiştirilmiş, hatta çarpıtılmış sözcüklere yüz vermemek lazım.

Alıntı yapmak ve bu alıntının nereden aktarıldığını göstermek gerekirse bundan çekinmemelisin. Alıntı gerekince yapılmalı ve açıkca künyesi de verilmeli. Hem böylece okuyucu kimden veya kimlerden feyz aldığını da anlama olanağı bulabilir ve bu yoldan belki bir “akrabalık” bile doğabilir. Bu da yabana atılmamalı. Okuyucu “akrabalarını”, kendisine yakın olanları tutar. Öte yandan hangi yolun yolcusu olduğun da böylece bir ölçüde belli bile olur. Bu da önemlidir : “Akrabalık” bağları açısından.

Biraz daha yakından bakıp bir-iki öneri yapacak olursam şunlar hemen aklıma ilk gelenler:

Gazetecilik mesleğini biraz yakından öğrenmek için olanak varsa veya yaratabilirsene, iyi bir gazetede, iyi bir dergide gazetecilik stajı gibi bir şey yapmalısın. Bunun bir yararı da kısa metin yazmayı öğrenmek olacaktır. Kısa metin, kısa ve özlü cümleler demektir. Az sıfat kullanmaktır. Sübjektifitemizi, kişiselleştirdiğimiz kimi meseleleri, kişisel bakış açımızı sınırlamak ta var. “Ben”i kesinlikle dışalamak şart. Bugün birçok köşe yazarı bu sözcüğü akıl almayacak ölçüde sık ve gelişi güzel kullanıyor. Onların yaptığını asla yapmamalı. Bir olayı, bir hadiseyi anlatırken insanlardan, kadın ve erkeklerden, çocuklardan söz etmek son derece yerinde.

Gazetecilik okullarından, yüksek okullarından, enstitülerinden ve/veya edebiyat fakültelerinden birinde veya ikisinde “serbest öğrenci” (Fransa’da “auditeur libre”) olarak kimi dersleri izlemek yararlı olabilir: Gazetecilik tarihini, gazete çıkarma yöntemlerini, söyleşi tekniğini, edebiyat tarihini ve edebi akımları, iyi edebiyatçıları öğrenmek, edebi analiz biçemlerini/tarzların irdeleyebilmek için.

Okumak, okumak, daha çok okumak.

Kimi ustaların yapıtlarını bir, iki, üç ve daha çok kez okumak. Kimini başucumuzdan, büromuzdan, çalışma masamızdan ayırmamak.

Burada birkaç isim vermek gerekirse şunları aktarabilirim :

Şairlerden Nâzım Hikmet, Ahmed Arif, Can Yücel, Özdemir Asaf, Adnan Yücel, Ece Ayhan, Cemal Süreya, Melih Cevdet Anday, Orhan Veli, Sait Faik (az sayıda şiiri vardır ama yazdıkları özgün ve ilginçtir), Nihat Ziyalan, Yılmaz Güney (hem şair, hem öykücü olarak anıyorum burada), Nihat Behram, Bejan Matur, Ahmet Telli, Yılmaz Odabaşı, Lale Müldür, Ataol Behramoğlu, Adil Okay, Bayram Balcı, Sunay Akın, Zafer Yalçınpınar ... Hemen akla gelenler. Dahası da var ama sıralamaya kalkarsam liste uzar ve belki hiç bitmez.

Yazarlardan Nâzım Hikmet’in romanları (her biri aynı zamanda birer senaryodur), gazeteci olarak kaleme aldığı kısa metinleri, Sabahattin Ali, Aziz Nesin, Mahmut Makal, Talip Apaydın, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Sait Faik (öykü kralıdır) en başta... Dahasını yazmıyorum : Çok bilinenlerden yine de Osman Şahin’i es geçmeyelim. Bir de Bekir Yıldız’ı.

Vedat Günyol, Cetin Altan, Melih Cevdet Anday’ın denemelerini de tavsiye ederim...

Güzel sanatın bütün dallarıyla ilgilenmek gerek: Resim, sinema, dekor ve iç dekor, heykel ve diğerleri... İyi sanatçılarımızı hayat ve sanatlarıyla tanımak zorunlu. Abidin Dino, Albert Bitran, Remzi Raşa, Fikret Muallâ, Ömer Uluç, Mübin Orhon, Komet, Filiz Tokcan, Ayşegül Beton, İdil biret, Tiraje Dikmen ve daha niceleri.

Kulaktan dolma şeylere fazla önem vermemek, ilgini çeken meseleleri birinci elden kaynaklardan doğrulatmak ve sonra gerekiyorsa yazmak. Bilineni yinelememek. İntihalden çok ama çokkkkk uzakkkk durmak. İntihal hastalığına sahip olanlarla arkadaşlılık etmemek. Türkiye’de son yirmi yıldır şiirde, yazımda ve “bilimsel” araştırmalarda çalıp çırpma geçmiş dönemlerdekiyle kıyaslanamayacak bir biçime büründü ve aldı başını gidiyor. Kiminin ismi saklı, bunların arasında başkasının yazısını alıp kendi ismiyle yayınlayan hırsızlar bile var. Tümüyle çalınan kitaplar da az değil. Bizzat başıma gelen birkaç intihal örneğinde, çalıntıyı yapana ve onu tanıyanlara hırsızlığı aktarma olanağı buldum.

Ana, nene, dede ve akrabalarımızın anlattıklarına ve bizzat kendi anılarımıza da mutlaka yazdıklarımızda yer ayırmalıyız.

Bugünlük bu kadar yeter sanıyorum.

Yarınki davete katılabilirsen mutlaka ilginç insanlarla tanışma olanağı da bulabilirsin. Bu tür toplantıları kaçırmamak lazım. Olanakların ölçüsünde. Bu nedenle davetiyeyi ekte iletiyorum. Hem senin için, hemde gelmesini istediğin dost ve arkadaşların için : Gelip görmek, bir bardak veya iki bardak veya daha fazla bir şeyler içmek ve iki satır sohbet etmek için. Toplumsallaşmak için diyelim. Bunun da gazetecilik ve yazarlık açısından epey önemi var.

Baki selam.

OKUMAK YA DA OKUMAMAK

P.A.T.’in (Puşt Ahali Taifesi’nin) açtığı “kimi, neyi neden okumuyorsunuz ?” sorulu “soruşturma” ya verdiğim yanıtta hareket ederek (yanıt P.A.T !’ın 13. sayısında yayınlandı, ilgi duyanlar Google Baba sayesinde izini bulabilirler) kimleri, neleri neden okumadığımı yeniden düşündüm. Ve yeniden yazdım. Onları burada size de sunmak istiyorum. Kimleri ve neleri okumadığımı bir tür sıralama içinde sunuyorum : En kötüsünden en kötüsüne giden bir biçimde :

- İntihal takımının yazdıklarını. Yani (ç)alıntı yapanlarınkileri okumam. Hiç okumam. İntihal yapanların isimlerini tek tek yazmalı mı ?

- Bir başkasının yazdığı makaleyi alıp, asıl yazarın ismini silip kendi ismini koyarak yayınlayanlarınkileri okumam. Asla okumam. Burada alıntı filan söz konusu değildir. Burada A’nın yayınladığı bir makaleyi b’nin aynen alıp kendi ismiyle yayınlaması söz konusudur. Bu inanılmaz gibi gelen hırsızlıkta bir, hatta iki örnek var. Bizzat başıma geldiği için biliyorum. Bu örnekleri bir kenarda tutuyorum. Ve bunu kendilerine yazdım, bildiğimi biliyorlar. Onlar kendilerini bilirler. Keratalar.

- Berlin, Brüksel, Londra, Madrid, Paris ve benzeri başkentlerde dinlediklerini (Bunun ille üniversite anfilerinde veya dersliklerinde olması da şart değil, sokakta, yolda, yolculukta, bir evde, bir lokantada, bir kahvehanede, benzeri herhangi bir mekanda da olabilir) duyduklarını “kendi malları” gibi İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir, Bursa, Kütahya, Adana, Mersin, Urfa veya Diyarbakır’da pazarlayanlarınkileri okumam. Hiç bir zaman okumam.

- Öğretmenlerinin ve/veya öğretim üyelerinin, “hocalarının” doktora seminerlerinde anlattıklarını not edip, daha sonra “makale” biçimine getirip kendi isimleriyle yayınlayanlarınkileri, teksir edip ders notu olarak yayınlayanlarınkileri veya kitap biçimine dönüştürenleri okumam. Böyle bir şeyin kokusunu uzaktan alırım ve hemen yolumu değiştiririm. Bu konularda 1970’lerin sonundan bugüne, birçok, ama gerçekten birçok örnek var. Bunlara ek olarak bilim kadın ve adamı dostlarımin ve benim Fransızca makalelerimi hatta Fransızca doktora tezimi (1975 tarihli olsa bile) aynen alıp bir taşra kentinde veya Paris’te “çok bilmişlerin” bir üniversitesinde doktora tezi olarak takdim eden öğrenciler de var. Onlar ki hemen ülkeye dönünce bir üniversitede iş bulmuş, bugün belli “makamlara” gelmiş ademlerdir.

- Üç sayfalık bir makalede bir sayfasını birinden, ikinci sayfasını başka birinden alan yani alıntı faslını kabul edilebilirlik sınırlarından aşırıtanlarınkileri okumam. Ayıplarım. Alıntı yapılan metinleri ararım.

- Yüz sayfalık bir kitapta başka bir kitaba 99 atıf yapılmış ve yüzüncü sayfada atıf yapılmamakla birlikte aynı kitaptan bir kez daha alıntı yapılmışsa okumam. Ve yazarının ismini kara listeye alırım. “Suyunun suyu” kitap yazarların listesi çok uzun. Kara listemdeki isimler de çok kala-balık.

- Türkçeden Fransızcaya, Fransızcadan Türkçeye çevirileri asla okumam. Genel olarak hiç bir çeviriyi okumam. İstisnalar bu kuralı boz(a)mazlar : İyi bir istisna olarak Qiu Xiaolong isimli Çinli yazarın sıkı ve sahici polisiye romanlarının Amerikancadan Fransızcaya çevirilerini hiç kaçırmam örneğin. Qiu’nun yapıtlarına ilişkin düşüncelerimi sırası gelince daha ayrıntılı bir biçimde aktaracağım.

- Fransız şiirinden ve şairlerinden (ç)alıntı yapanları okumam. Ece Ayhan'ı, Nihat Ziyalan'ı, Bejan Matur'u, Lale Müldür'ü, Neşe Yaşın'ı, Yılmaz Odabaşı'nı, Zafer Yalçınpınar'ı, Adil Okay'ı, Bayram Balcı'yı okurum. Nâzım'ı, Yılmaz Güney'i, Ahmet Arif'i, Can Yücel'i, Orhan Veli, Adnan Yücel, Ataol Behramoğlu, Nihat Behram ve Melih Cevdet Anday'ı hiç eksik etmem. İsimlerini yazmadıklarım unutulduklarını sanmasınlar lütfen.

- “Aphorisme”i “aforizma” diye türkçeleştirip “uydur uydur” uyduranları okumam “aforizma ederim”. Hatta “afaroz” bile ederim. Dalga geçerim : Yazanla değil yazdıklarıyla. Özlü sözleri, deyişleri “(y)erinde” ararım. Bulurum. Esenlik ve mutluluk kapılarını zorlarım.

- Büyük holdinglerin yanaşması ve “havuzlarında” “çimmelerine” göz yumulan ve bundan kendilerine İstanbul Büyük Dükalığı'nda pay çıkaran, kendilerini “İstanbul kültürünün baronu” (İstanbul'un i'si bilinerek küçük harfle yazıldı) sanan cahillerin ve kalpazanların yazdıklarını okumam : Yazdıklarından geriye bir keçi boynuzunu dolduracak kadar bile bir şey kalmadığı için. Yazdıkları Edirnekapı'ndan öteye geçemedikleri için.

- Kopya çekenlerinkileri okumam. Notlarını kırarım. Sınav sırasında yakalarsam sınıftan çıkarırım : “Haydi bakalım !”

- Edebi veya toplumsal alanlarda hiçbir ciddi meseleye değinmeyenlerin yazdıklarını okumam.

- Korkakların, gece yataklarını ıslatanların yazdıklarını okumam. Burnumu tıkarım.

- Prevert'i, Sartre'ı, Aragon'u, Umberto Eco'yu, Michel Foucault'yu taklit edenleri okumam. Acırım. Üzülürüm. Varolmakla olmamak arasındaki yazımları göz yaşartır çünkü.

Bir serinlik duymuyor musunuz ? Bir temizlik. Doğal. Çünkü serinlik temizlikle birlikte geliyor. Silip süpürünce işe yaramayanları, yer açılıyor bahçemde. Evet bu kadar şeyi okumayınca ne kalıyor geriye sorusunu sormak mümkün. Hemen yanıtlamak ta mümkün :

Bütün bir dünya kalıyor. Bütün bir ülke. Bir Anadolu. Bir Trakya. Kitap, dergi ve gazete bahçemde binbir çiçek, binbir gül, binbir ağaç ve ağaçcık var. Bunların ayrıntılı bir listesini P.A.T İnin 13. sayısında takdim ediyorum. Burada yinelemeyeceğim. Ama şu kadarını yazmama lütfen izin veriniz :

Birkaçının mevsimi geçmiş ve solmuş bile olsalar, parfümleri beni mest ediyor : Adana, Ankara, Bursa, Hatay, Trabzon, Eskişehir, Mersin, Diyarbakır, Antakya, Konya, bütün Anadolu akın ediyor kitap ve dergi bahçeme. İstanbul, İzmir de elbette. Paris, Madrid, Frankfurt, Köln de. Ama bilhassa öbürleri. Hani gözlerden ve kameralardan çok uzaktakiler.

Benim de katıldığım oldu bu parfümlere. Benim de elim ve gözüm değdi. Arı gibi ben de çalıştım ve çalışmayı sürdürüyorum. Ve bu nedenle daha da mutluyum.

Mutluluktan uçuyorum ...

Evet uçuyorum. Ayaklarım yerden kesiliyor ... Yükseliyorum ... Gittikçe daha çok yükseliyorum ... Mutfağımdan, salonumdan, büromdan, evimden, bahçemden uzaklaşıyorum, dünyaya doğru yükseliyorum. Koskacaman bir dünya bu.

İstanbul Dükalığı düşecek mutlaka. Evet bir gün mutlaka. İşte zamanı geldi, geliyor, dükalığınızın sonu göründü. Halay başında duramayacaksınız artık. Mendillerinizi başka işler için kullanmak zorunda kalacaksınız. Başka işler için evet : Hani hiç alışkın

olmadığınız işler : Yar-at-mak işleri. Mendillerinizi göz yaşlarınızı silmek için çıkarmak zorunda kalacaksınız.

Putların yıkılmasına çeyrek var çünkü.

M. ŞEHMUS GÜZEL

YAZAR[İM]İN "MUTFAĞI"

ekitap.aqorum.com